

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 - Antwerpen

Vlaamse Juristenvereniging

XXIVe Rechtskundig Congres te Antwerpen op 23 mei a.s.

Sectie Strafrecht

ECONOMISCHE DELICTEN

Preadvies van de Heer J. D'HAENENS, Substituut Procureur des Konings te Gent.

I. Probleemstelling.

1. In de laatste vijf en twintig jaar wordt in de strafrechtswetgeving heel wat aandacht besteed aan de strafrechtelijke aspecten in het steeds maar aangroeiend arsenaal van wettelijke en reglementaire bepalingen die betrekking hebben op het economisch leven.

Het VIe Internationaal Congres voor het strafrecht, gehouden te Rome in 1953, heeft er een deel van zijn werkzaamheden aan gewijd. ⁽¹⁾

Het repressief gedeelte dat in de bedoelde wettelijke en reglementaire beschikkingen een niet onaanzienlijke plaats inneemt, duidt men globaal aan met benamingen als: « economisch strafrecht », « sociaal-economisch strafrecht », « financieel strafrecht », « strafrecht van het zakenleven », ... en dergelijke.

Onder deze en andere benamingen worden meestal tal van wettelijke en reglementaire bepalingen ondergebracht die, weliswaar van zeer uiteenlopende aard zijn, maar dan toch dit gemeenschappelijk kenmerk vertonen dat ze betrekking hebben op economische verschijnselen en tot doel hebben de verscheidene, vaak tegenstrijdige bepalingen die daarbij in het spel zijn, te regelen.

Niettegenstaande de gebruikte benamingen blijkbaar wel verwijzen naar eenzelfde realiteit, kunnen ze nochtans niet zonder meer als synoniemen opgevat worden. Integendeel wijst het verschil in benaming op een verschil in beklemtoning van een of ander aspect van het economisch

leven of op, hetzij een beperking, hetzij een verruiming van de materie die men met een bepaalde verzamelnaam wil aanduiden.

Het ontbreken van een eenvormige en ondubbelzinnige terminologie in deze materie toont reeds duidelijk aan dat men er blijkbaar nog niet toe gekomen is aan het begrip « economisch delict » een wel omschreven inhoud te geven.

2. Door het aanduiden van een bepaalde juridische materie met een eigen benaming, wil men deze tenslotte situeren in een breder geheel; hier met name in het geheel van de strafwetgeving.

De term « economisch delict » is dus tenslotte een classificatiemiddel waardoor een groep misdrijven, naar hun intrinsieke natuur en hun eigen kenmerken, worden samengebracht.

In het strafrecht is deze methode gekend onder de naam: doctrinale indeling van de misdrijven.

Twee vaststellingen kunnen hierbij dadelijk gedaan worden:

(a) In de doctrinale indeling van de misdrijven wordt meestal uitgegaan van classificatiemiddelen die als begrippen beantwoorden aan een min of meer duidelijk te omschrijven definitie (bv. militair misdrijf, fiscaal misdrijf, politiek misdrijf, drukpersmisdrijf).

Het gevolg hiervan is — en tevens het onmiskenbaar voordeel — dat, dank zij de definitie van deze begrippen, het domein dat door het classificatiemiddel wordt aangegeven vrij duidelijk kan worden afgebakend.

Voor de rechtspraak is het classificatiemiddel dan ook een bruikbaar criterium voor de oplossing van grensgevallen.

Het begrip « economisch delict » beantwoordt blijkbaar niet aan een definitie die zonder meer duidelijk te for-

(1) Verslagen werden uitgebracht door A. Comment (Zwitserland), H. Drost en Th. Wurtenberger (Duitsland), E. Janssens (België), A. Mulder (Nederland), R. Vouin (Frankrijk) en B. Zlataric (Yougo-Slavië); - een samenvattend rapport werd opgesteld door M.P. Vrij (Nederland); - De conclusies van het congres werden gepubliceerd in Rev. dr. pen. 1953-54, blz. 386-387.

muleren is. Het biedt daarom ook, als klassificatiemiddel, voor de rechtspraak geen praktisch bruikbaar criterium dat zou toelaten, in grensgevallen, uit te maken of men al of niet te doen heeft met een economisch delict.

(b) In de doctrinale indeling heeft de klassificatie van de misdrijven bovendien slechts zin in zover daaraan bepaalde konsekwenties worden gehecht, zoals dit trouwens het geval is voor de reeds genoemde types van misdrijven.

Voor het begrip « economisch delict » als klassificatiemiddel is dit blijkbaar (nog) niet het geval.

In verscheidene studies die reeds aan het probleem gewijd werden, heeft men weliswaar gepoogd de karakteristieke kenmerken van het economisch misdrijf aan te wijzen. (2)

Door de ontleding van talrijke wetteksten, waarover men het eens is dat ze tot de economische wetgeving behoren, is men er ook in geslaagd aan te tonen dat daarin bepaalde gelijkaardige wetgevende methodes, bijzondere types van straffen... enz., voorkomen. Het gaat hier evenwel slechts om een beschrijvende analyse van technieken, waaruit niet zonder meer het besluit zou mogen getrokken worden dat die technieken een noodzakelijk gevolg zijn van een opvatting omtrent een begripsinhoud en een specifiek eigen aard die — met betrekking tot het economisch misdrijf — vooraf door de wetgever zou zijn gehuldigd.

3. Indien men dan toch de term « economisch delict » gebruikt, dan lijkt het mij fundamenteel dat een onderzoek zou worden ingesteld omtrent:

(a) de vraag of daarvan een definitie kan worden gegeven en hoe desgevallend die definitie moet luiden;

(b) de vraag of aan het economisch delict bepaalde specifieke eigenschappen kunnen worden toegekend of althans zouden behoren te worden toegekend waardoor de klassificatie van dit soort misdrijven in een eigen groep enige betekenis krijgt;

(c) de vraag tenslotte of een zogenaamd « economisch strafrecht » zich naast het gewone strafrecht verder moet gaan ontwikkelen, dan wel of het daarin opnieuw moet worden geïntegreerd.

II. Het begrip « economisch delict ».

4. Het economisch strafrecht wordt doorgaans gedefinieerd als zijnde het geheel van bepalingen met repressief karakter die tot doel hebben de naleving af te dwingen van wettelijke en reglementaire voorschriften waardoor een Staat, in het kader van zijn economische politiek, de productie, de verdeling, het verbruik en het verkeer van goederen en diensten regelt. (3)

Deze en andere gelijkaardige definities ontstaan hoofdzakelijk uit de vaststelling dat deze wetgeving, zoals ze thans bestaat en zich steeds verder ontwikkelt, gegroeid is uit de evolutie van een zuiver liberale economie naar een economie waarin de tussenkomst van overheidswege steeds groter en groter is geworden.

Wanneer men de historische evolutie van het strafrecht nagaat met betrekking tot het economisch leven, dan wordt die steeds groeiende overheidstussenkomst inderdaad zeer duidelijk.

(a) Gedurende gans de 19e eeuw, die gekenmerkt was

(2) o.m. J. Constant, *Les systèmes de répression en matière d'infractions économiques*, Ann. fac. dr. Liège, 1959, blz. 285-314; - idem, *Quelques aspects du droit pénal économique belge*, Ann. fac. dr. Liège, 1960, blz. 385-400; - J. Mazard, *Aspect du droit économique français (autonomie et orthodoxie)*, Rev. Sc. crim. 1957, blz. 19-35.

(3) J. Wilmart, *La responsabilité des dirigeants et cadres d'entreprise au regard du droit pénal commercial, économique et financier*, Rev. dr. pén., 1968/69, blz. 521. - L. Capuyns, *Les infractions économiques*, Rev. dr. pén. 1959/60, blz. 573.

door de opvattingen van het klassieke liberalisme, werd het economisch leven beheerst door het principe van de contractuele vrijheid, zodat er nagenoeg geen behoefte was aan enige tussenkomst van het strafrecht in dit domein. (4)

Het strafwetboek van 1867 is daarvan de weerspiegeling. Alleen de artikelen 309 tot 314 aangaande de nijverheid, koophandel en openbare veilingen hebben betrekking op het economisch leven en streven er juist naar het vrije spel van de wet van vraag en aanbod te verzekeren. (5)

Praktisch zijn echter die bepalingen — althans de artikelen 311 en 312 S.W. — niet meer van toepassing, omdat in dit domein inmiddels verschillende bijzondere wetten zijn tot stand gekomen die duidelijk wijzen op de wil van de wetgever om de economische vrijheid te beperken. (6)

(b) Ingevolge de economische crisis van de dertiger jaren is de wetgever er toe gebracht geworden tussen te komen ter bescherming van het spaarwezen. Met het K.B. n° 185 van 9 juli 1935 op de controle van het bankwezen, waarvan de niet-naleving van sommige bepalingen door straffen gesanctioneerd wordt, verschijnt in onze strafwetgeving voor het eerst een nieuw type van misdrijven, die men sedertdien economische delicten heeft genoemd. (7)

(c) De tussenkomst van de wetgever in het economisch leven is niet verdwenen bij het einde van de crisisperiode.

Integendeel, na de tweede wereldoorlog is die tussenkomst bestendig blijven toenemen, hetgeen zijn uitdrukking heeft gevonden in een steeds maar aangroeiend aantal teksten van wetten en besluiten, die zowat alle domeinen van het economisch leven zijn gaan bestrijken.

Hoewel individuen en groepen blijven instaan voor de realisatie van de economische bedrijvigheid, zodat men in die zin nog kan blijven spreken van een principieel vrije economie, streeft de Staat er naar de private initiatieven te coördineren tot een samenhangend geheel, om ze aldus zo efficiënt mogelijk te maken. Uit deze opvatting zijn een reeks wetten ontstaan, die de economie oriënteren, zoals de wetten op de economische expansie, de economische regionalisering en reconversie... e.a. (8)

(4) J. Wilmart, o.c., Rev. dr. pén. 1968/69, blz. 520.

(5) J. Constant, o.c., Ann. fac. dr. Liège, 1959, blz. 287.

(6) M. Rigaux - P.E. Trousse, *Les crimes et les délits du code pénal*, D.I. IV, blz. 604 en 610-612.

(7) Belg. Staatsbl. 10 juli 1935; - Zie ook K.B. n° 225 van 7 januari 1936 tot reglementering van de hypothecaire leningen en tot inrichting van de controle op de ondernemingen van hypothecaire leningen (Belg. Stsbl. 7 januari 1936); - K.B. n° 71 van 30 november 1939 betreffende het leuren met roerende waarden en demarchage met roerende waarden en goederen of eetwaren (Belg. Stsbl. 1 december 1939).

(8) - Wet 20 september 1948, houdende organisatie van het bedrijfsleven (Belg. Stsbl. 27 september 1948);

- Wet 10 juli 1957, tot bevordering van de economische expansie en tot bestrijding van de werkloosheid (Belg. Stsbl. 26 juli 1957);

- Wet 15 juli 1959, tot bevordering van opslorping of de fusie van vennootschappen en de inbreng van bedrijfstakken (Belg. Stsbl. 28 juli 1959);

- Wet 17 juli 1959, tot bevordering van de economische expansie en de oprichting van nieuwe industriën (Belg. Stsbl. 29 augustus 1959);

- Wet van 18 juli 1959, houdende maatregelen ter bestrijding van economische en sociale moeilijkheden in sommige gewesten (Belg. Stsbl. 29 augustus 1959);

- Wet van 14 juli 1966, tot tijdelijke instelling van uitzonderlijke hulpverlening ter versnelling van de economische reconversie en ontwikkeling van de steenkoolmijngebieden en van bepaalde andere gewesten die met ernstige en dringende problemen te kampen hebben (Belg. Stsbl. 25 augustus 1966);

- Wet 31 maart 1967, tot toekenning van bepaalde machten aan de Koning ten einde de economische heropleving, de bespoediging van de regionale reconversie en de stabilisatie van het begrotingsevenwicht te verzekeren (Belg. Stsbl. 4 maart 1967).

(d) Die evolutie volstrekt zich niet alleen nationaal, maar thans vooral internationaal. Door het E.E.G.-verdrag van 1957 kwam de Europese economische wetgeving tot snelle ontwikkeling. Hoewel het verdrag zelf geen strafsancities voorziet en dus vooralsnog niet kan gesproken worden van een E.E.G.-strafrecht, zijn er nochtans reeds aanduidingen die laten vermoeden dat de Europese economische wetgeving zich in de toekomst zal ontwikkelen in die richting. ⁽⁹⁾

5. De gebruikelijke definities benaderen nochtans het probleem van het economisch strafrecht slechts van buitenuit. ⁽¹⁰⁾ De vaststelling van het historisch feit van de evolutie van een volledig vrije naar een geleidelijk aan meer en meer geleide economie en van de weerslag daarvan op het strafrecht, is immers nog niet van aard om de diepere oorzaken van deze evolutie te verklaren. Daarom brengen de gebruikelijke definities ook niet veel meer dan een samenvattende formulering, waarbij getracht wordt de economische strafwetgeving, zoals zij bestaat, te omschrijven.

6. Om tot een definitie te komen vanuit de kern van de zaak zelf, moet gezocht worden naar een antwoord op de vraag waaruit die evolutie, die blijkbaar een weerslag heeft gehad op de strafwetgeving, is ontstaan.

Dat de wetgever tussenkomt in het economisch leven en daarbij een reeks gedragsregelen oplegt waarvan de naleving geëist wordt onder de bedreiging van strafsancities, houdt blijkbaar verband met de feitelijke interne evolutie zelf van de economie, die zich ontwikkelt vanuit het niveau van het private bedrijf naar het niveau van de collectieve onderneming. ⁽¹¹⁾

Zeer treffend wordt door A. Mulder ⁽¹²⁾ dit groeiproces geschetst. Het speelt zich af op een driedubbel plan :

— Aanvankelijk werd de productie aangepast aan de concrete vraag van de koper. Wanneer, dank zij de verbetering van de vervoermiddelen, de afzetmogelijkheden ruimer werden, ontstond de productie met het oog op de stockering, ongeacht de speciale vraag van een bepaalde koper. De verhouding productie-afzet verliest haar persoonlijk karakter, maar wordt alleen nog bepaald door de economische markt.

— Door de groei van de ondernemingen die ingesteld zijn op grote productie, verhoogt de tewerkstelling waardoor eveneens de verhouding tussen werkgever en werknemer haar persoonlijk karakter gaat verliezen, om vervangen te worden door de arbeidsmarkt.

— De aanbreng van kapitaal, die de grote ondernemingen leefbaar moet maken, wordt tenslotte eveneens onpersoonlijk, zodat de verhouding tussen het bedrijf en degene die kapitaal aanbrengt nog slechts bepaald wordt door de financiële markt.

Uit deze ontwikkeling is een nieuwe realiteit gegroeid die men de onderneming noemt en waarin de gezamenlijke belangen van allen die er bij betrokken zijn behoren te

primeren, boven de individuele belangen ⁽¹³⁾. De onderneming heeft een bij uitstek sociale functie te vervullen, gericht op het tot stand brengen van een hogere welvaart, waarin allen die op enigerlei wijze bij de onderneming betrokken zijn zullen moeten delen ⁽¹⁴⁾.

De bloei van de ondernemingen en uiteindelijk aldus van gans de economische bedrijvigheid is afhankelijk van het interne en onderlinge evenwicht van de drie markten. De zoëven geschetste evolutie blijft niet beperkt tot de grote ondernemingen, maar laat ook haar invloed voelen op de kleinere bedrijven, waarvan de leefbaarheid en de bloei evenzeer afhankelijk zijn van dezelfde factoren.

Tussenkomst van de Staat in het economisch gebeuren situeert zich op het terrein van het streven naar het noodzakelijk evenwicht van de economische markt, van de arbeidsmarkt en van de financiële markt en van het evenwicht tussen die markten. In dit evenwicht ligt de economische orde, waarvan de handhaving betracht wordt door de economische wetgeving. ⁽¹⁵⁾

De regelen door deze wetgeving uitgewerkt, die de vrijwaring van collectieve belangen beogen, zijn uiteraard veelal strijdig met de individuele belangen van degenen die er aan onderworpen zijn. Zodoende is het noodzakelijk, om de economische orde te kunnen handhaven, dat de bepalingen van het economisch recht door strafbepalingen gesanctioneerd worden. ⁽¹⁶⁾

In deze optiek is het economisch delict ieder door straffen gesanctioneerde gedraging waardoor het evenwicht van de economische markt, van de arbeidsmarkt of van de financiële markt, of het evenwicht tussen die markten verstoord wordt of dreigt verstoord te worden.

7. Twee belangrijke aanmerkingen moeten hierbij gemaakt worden :

(a) Uit de ontleding van de economische evolutie zelf blijkt dat de wetgevende tussenkomst die daardoor is ontstaan niet een tijdelijk en voorbijgaand verschijnsel is ; integendeel is de economische orde een permanente en noodzakelijke factor van het maatschappelijk leven geworden.

Van tijdelijke en voorbijgaande aard zijn alleen de wetten en reglementeringen waardoor de economische orde op een gegeven ogenblik en in bepaalde omstandigheden geconcretiseerd wordt.

Uit deze dubbele vaststelling blijkt enerzijds de noodzaak het economisch delict, als permanent gegeven van het moderne strafrecht, ergens in het geheel van de strafwetgeving op blijvende wijze in te schakelen, doch anderzijds de moeilijkheid waarmee die integratie gepaard gaat, doordat de concrete inhoud van het economisch delict aan snelle veranderingen onderhevig is.

(b) De omschrijving van het begrip « economisch delict » vanuit de interne evolutie van het economisch verschijnsel biedt geen bruikbaar criterium voor de rechtspraak om op onbetwistbare wijze te bepalen wat wel en wat niet als economisch delict moet worden beschouwd, zodat hier van een definitie in de echte zin van het woord niet kan gesproken worden.

Men komt niet verder dan tot een objectsomschrijving van het economisch delict, die alleen als leidraad kan dienen voor de wetgever aan wie het zal behoren te bepalen of een bepaalde strafnorm tot de groep van de economische delicten behoort.

De Nederlandse wet van 22 juni 1950 op de economische

(9) Het E.E.G.-verdrag zelf voorziet geen sancties. Nochtans kent art. 87 aan de Raad bevoegdheid toe om in kartelvoorschriften o.m. geldboeten vast te stellen op overtreding van de verbodsbepalingen van de artikelen 85 en 86. Dit is n.l. het geval in de kartelverordening n° 17 van 6 februari 1962. Het heet dat deze geldboeten geen strafrechtelijk, maar slechts een administratief karakter hebben (L.J. Brinkhorst, De jurist en de Europese economische gemeenschap, blz. 19-20 ; G. Schrans, Inleiding tot het Europees economisch recht, blz. 277). In wezen zijn die geldboeten niets anders dan straffen (R. Legros, Droit pénal international, Rev. dr. pén., 1967/68, blz. 263).

(10) L. Cappuyens, o.c., Rev. dr. pén. 1959/60, blz. 572-573.

(11) J. Wilmart, o.c., Rev. dr. pén. 1968/69, blz. 519 ; E. Janssens, Le droit pénal économique, Rev. dr. pén. 1967/68, blz. 229-231.

(12) A. Mulder, Le droit pénal social-économique, Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 388-389.

(13) A. Mulder, o.c., Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 389. - E. Janssens, o.c., Rev. dr. pén. 1967/68, blz. 229.

(14) M.P. Vrij, Le droit sanctionnateur de la réglementation sociale-économique, Rev. Sc. crim., 1955, blz. 412.

(15) A. Mulder, o.c., Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 393.

(16) M.P. Vrij, o.c., Rev. Sc. Crim., 1955, blz. 413.

misdrijven heeft deze opvatting gehuldigd door een opsomming te geven van de domeinen die tot het economisch strafrecht behoren.

III. Kenmerken.

8. De economische strafwetgeving heeft nooit een autonoom bestaan gekend. Ze is ontstaan op fragmentaire wijze, samen met en als een onderdeel van een reeks wetten en besluiten van de meest uiteenlopende aard, die hun oorsprong vonden in een dwingende noodzaak van overheids-tussenkomenst in allerlei gebieden van het economisch leven, hoofdzakelijk — althans bij de aanvang — in perioden van crisis.

Daar de economische reglementering aanvankelijk beschouwd werd als een verschijnsel van tijdelijke aard, hoeft het dan ook geen verbazing te wekken dat aan de strafrechtelijke aspecten daarvan, die overigens van bijkomende aard waren, slechts weinig aandacht werd besteed.

Dit verklaart waarom er niet werd aan gedacht om een systeem uit te werken waarin een reeks bepalingen met algemene draagwijdte zou worden opgenomen dat als specifieke basisstructuur voor het economisch strafrecht zou kunnen dienen.

Ontstaan buiten het kader van het strafwetboek, behoren de economische delicten tot de groep van de bijzondere strafwetten waarop, krachtens art. 100 S.W., alle bepalingen van Boek I - Strafwetboek (uitgezonderd de artikelen 66-69 en 85 S.W.) toepasselijk zijn, behoudens afwijking in de bijzondere wet zelf.

Dat de algemene beginselen van het klassieke strafrecht voor de economische strafwetgeving ontoereikend zijn, blijkt duidelijk uit de vaststelling dat in deze materie veelal de toepassing van de algemene beginselen uitgesloten is en dat in de plaats daarvan eigen regelingen uitgewerkt zijn. ⁽¹⁷⁾

De steeds snellere groei van het economisch strafrecht in de laatste jaren heeft ten slotte gemaakt dat het geheel een onsamenvangende en onevenwichtige aanblik biedt.

Inmiddels echter is het duidelijk geworden dat de economische bedrijvigheid op zulke wijze geëvolueerd is dat de overheidstussenkomenst daaruit niet meer is weg te denken.

Dit heeft voor gevolg dat ook het economisch strafrecht zijn eigen plaats zal blijven innemen in de strafwetgeving en bovendien dat het slechts op doeltreffende wijze zal kunnen functioneren, indien het wordt opgebouwd tot een systeem met eigen structuur, van aard om het in staat te stellen zijn specifieke doeleinden te realiseren.

9. Hoe zou nu een dergelijke eigen structuur kunnen opgevat worden?

Om die vraag te beantwoorden moet nagegaan worden welke de specifieke kenmerken zijn van het economisch delict. Talrijke studies werden reeds aan dat probleem gewijd. ⁽¹⁸⁾ De ontleding van de verspreide wetteksten betreffende de materie heeft geleid tot de vaststelling dat daaruit, met betrekking tot de strafrechtelijke aspecten, hoofdzakelijk twee dominante trekken te voorschijn treden, waaruit blijkt dat, spijs het ontbreken van een vooraf ontworpen systeem, het economisch strafrecht zich geleidelijk heeft ontwikkeld volgens een eigen techniek. ⁽¹⁹⁾

Ze kunnen ongeveer als volgt worden samengevat:

(17) Zie bv. Besluitwet van 22 januari 1945.

(18) Cfr. noot 2.

(19) Wij beperken ons tot specifiek strafrechtelijke aspecten. De mobiliteit van de economische wetgeving in het algemeen heeft ook haar weerslag op de legislatieve techniek (Zie J. Constant, *Quelques aspects du dr. pénal économique*, Ann. fac. dr. Liège, 1960, blz. 386-391).

(a) Naast de klassieke hoofdstraffen (gevangenisstraf en geldboete), kent het economisch strafrecht een brede waaier van bijkomende straffen, die in het klassieke strafrecht onbekend zijn. De besluitwet van 22 januari 1945, waarvan de bepalingen op talrijke besluiten toepasselijk zijn, geeft daarvan een treffende illustratie. Als bijkomende straffen vindt men daarin o.m.:

- bijzondere verbeurdverklaring waarvan de draagwijdte veel verder reikt dan in de artikelen 42 en 43 S.W.;
- bijzondere boete, gelijk aan de onrechtmatig gerealiseerde winst;
- definitief of tijdelijk verbod een bepaald beroep uit te oefenen of een bepaalde handel te drijven, persoonlijk of zelfs door tussenpersonen;
- tijdelijke sluiting van bedrijf;
- publicatie van het vonnis door middel van de communicatiemedia.

(b) Hoewel men nog steeds principieel vasthoudt aan het beginsel dat straf alleen kan opgelegd worden aan fysische personen (*societas delinquere non potest*), wordt dit in het economisch strafrecht als een hinder voor doeltreffende beteugeling gevoeld, temeer daar de economische bedrijvigheid zich meer en meer gaat voltrekken in het kader van morele personen.

Van de strikte toepassing van dat beginsel wordt trouwens door de wetgever in sommige teksten reeds afgeweken en treft de straf eigenlijk de onderneming zelf en niet de fysische persoon waardoor ze gehandeld heeft. Voorbeelden daarvan zijn te vinden in:

- de sluiting van het bedrijf die als bijkomende straf kan uitgesproken worden; ⁽²⁰⁾
- burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor geldboeten opgelegd aan haar organen (art. 1384 B.W.). ⁽²¹⁾

10. De verschillpunten tussen het klassiek en het economisch strafrecht schijnen zich derhalve hoofdzakelijk af te tekenen in twee domeinen: de aard van de straf en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid.

Dit houdt verband met het feit dat in het economisch recht niet enkel het individu aan een gestelde rechtsorde onderworpen wordt, maar steeds in grotere mate de onderneming zelf. Daaruit volgt dat naast de klassieke straf, opgevat als dwangmiddel tegen het individu, er behoefte ontstaat aan een straf die, in bepaalde gevallen, aan de onderneming zelf moet kunnen worden opgelegd. Indien men deze stap zet, dan houdt zulks meteen in dat de mogelijkheid van een strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de onderneming zelf moet worden erkend. ⁽²²⁾

De aard van de straf en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid zijn derhalve in het economisch strafrecht onderling ten zeerste verknocht.

A. De straf.

(1) Het terrein dat door de economische wetgeving bestreken wordt is zeer uitgestrekt. De verstoring van de rechtsorde die door de niet-naleving ervan veroorzaakt wordt, is bovendien zeer ongelijk.

Indien de zwaarwichtigheid van de gemeenrechtelijke

(20) Deze bijkomende straf kan opgelegd worden aan de onderneming zelf (Cass. 12 mei 1947, Pas. 1947, I, 198); zelfs indien de straf wordt uitgesproken tegen een fysische persoon, treft ze in werkelijkheid toch steeds de onderneming zelf.

(21) Art. 1 Besluitwet van 29 juni 1946 voorziet uitdrukkelijk dat de straf kan opgelegd worden aan een moreel persoon; - de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor geldboeten opgelegd aan haar organen wordt o.m. voorzien door art. 20 wet 27 mei 1960 (misbruik economische machtspositie) en door art. 18 wet 10 juni 1964 (openbaar aantrekken van spaargelden).

(22) J. Wilmart, o.c., Rev. dr. pén. 1968/69, blz. 535.

misdrifven nagenoeg volgens louter objectieve criteria kan bepaald worden, hetgeen voor gevolg heeft dat de wetgever voor elk misdrijf de wettelijke maxima en minima van de straf binnen vrij enge grenzen kan vastleggen, dan is dit voor economische delicten niet het geval.

Om de zwaarwichtigheid van een economisch delict te bepalen moet een dubbel criterium gehanteerd worden:

(a) Naast de inbreuk van lichte aard (bv. de niet-naleving van reglementeringen in verband met de economische statistiek), die slechts de administratieve organisatie van het economisch beleid aantasten, zijn er andere (bv. onwettige prijsverhoging, misbruik van de economische machtspositie, enz.) die integendeel op ernstige wijze de economische orde in het gedrang brengen. ⁽²³⁾

(b) Doch daarnaast wordt de zwaarwichtigheid van een economisch delict in niet geringe mate bepaald door de tijdsomstandigheden waarin het gepleegd werd. ⁽²⁴⁾

Bij het bepalen van de toepasselijke straf moet de wetgever rekening houden met beide factoren, die op wisselende wijze de zwaarwichtigheid van de inbreuk kunnen bepalen. Praktisch betekent dit dat tussen maxima en minima van de strafmaat er een brede ruimte moet bestaan.

(2) In het klassieke strafrecht is de vroeger geldende opvatting van een abstracte verhouding tussen misdrijf en straf thans volledig verdwenen. In de plaats daarvan heerst thans de opvatting dat de straf, waarvan in hoofdzaak de wederopvoedende functie beklemtoond wordt, moet aangepast zijn aan de dader. De individualisering van de straf, zoals men dit noemt, houdt in dat men meer aandacht gaat besteden aan de persoon zelf van de verdachte dan aan het misdrijf dat hij pleegde.

De functie van de straf in het economisch strafrecht is totaal anders. Ze beoogt alleen herstel van de economische orde en zal enkel efficiënt zijn in de mate waarin ze geschikt blijkt te zijn om dit doel te bereiken. ⁽²⁵⁾

In vele gevallen zullen de klassieke straffen, vooral de geldboete en in mindere mate de gevangenisstraf, daartoe volstaan.

Gevangenisstraf kan in sommige gevallen het enige doeltreffend middel zijn om, in periodes van schaarste, professionele zwarthandel te keer te gaan, bedreven door individuen die functioneel vreemd zijn aan de economische markt en op wie andere sancties geen vat kunnen hebben. Alleen hun verwijdering uit de maatschappij, desnoods voor een vrij lange duur, kan aan hun activiteit een einde stellen. ⁽²⁶⁾

In talrijke andere gevallen zal de geldboete, waarvan het bedrag vastgesteld is in functie van de reeds vroeger aangehaalde factoren die de zwaarwichtigheid van het economisch delict bepalen, een nuttig effect hebben. Voor inbreuken van lichte aard is het zelfs wenselijk dat ruime mogelijkheden tot transactie in de wetgeving zouden voorzien zijn. ⁽²⁷⁾

Als variante van de geldboete kan nog vermeld worden de afstand ten bate van de schatkist van de illegaal verworven winsten. ⁽²⁸⁾

Al deze straffen zullen nochtans niet steeds van aard zijn om het beoogde doel — herstel van de economische orde — te bereiken, en het zal soms nodig zijn door een strafrechtstreeks de onderneming waardoor een bepaalde ernstige delictuele activiteit mogelijk werd gemaakt zelf te

treffen. Dit betekent dat ook moet uitgezien worden naar aangepaste bedrijfsstraffen.

Zoals hoger werd uiteengezet kent het Belgisch economisch strafrecht reeds dergelijke straffen onder de vorm van sluiting van bedrijf en burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor geldboeten opgelegd aan haar orgaan.

Hoe efficiënt soortgelijke straffen ook mogen lijken, toch mag men de schaduwszijden die er aan vastzitten niet over het hoofd zien. Wij denken hier speciaal aan de bedrijfs-sluiting. Wanneer het gaat om kleinere bedrijven biedt het opleggen van deze straf geen al te grote moeilijkheden. Anders is het nochtans gesteld bij grote ondernemingen die ruime tewerkstelling verzekeren; daar lijkt het opleggen van de bedrijfssluiting praktisch niet denkbaar gelet op de onmiddellijke ernstige sociale weerslag ervan. ⁽²⁹⁾

De Nederlandse wet van 22 juni 1950 op de economische misdrijven voorziet echter een strafsancie die aan dit euvel ontsnapt, nl. het onder beheer stellen van de onderneming voor een bepaalde tijd. ⁽³⁰⁾

B. De strafrechtelijke verantwoordelijkheid.

Over de vraag of een morele persoon strafrechtelijke verantwoordelijkheid kan dragen werd reeds heel wat geschreven. ⁽³¹⁾ Hoewel die vraag steeds ontkennend beantwoord werd, blijft het probleem gesteld en wordt het weer bijzonder actueel in het economisch strafrecht waarin duidelijk de strekking merkbaar is naar het invoeren van de bedrijfsstraf. ⁽³²⁾

In zijn studie gewijd aan het probleem van de strafrechtelijke toerekening in verband met de onderneming, aanvaardt Prof. Legros weliswaar dat een morele persoon een strafbaar feit kan plegen en verwerpt hij het adagium « Societas delinquere non potest », maar niettemin blijft hij trouw aan de klassieke opvatting dat de strafrechtelijke verantwoordelijkheid steeds blijft rusten op de fysische personen (organen of aangestelden), die namens de morele persoon handelen en die de fout bedreven waardoor de strafbare gedraging is ontstaan. ⁽³³⁾

In deze opvatting volstaat het derhalve uit te maken welke fysische persoon (of personen) een fout beging(en) waardoor de delictuele toestand tot stand is gekomen waarin de morele persoon verkeert, om te bepalen wie de strafrechtelijke verantwoordelijkheid te dragen heeft.

Voor kleinere bedrijven zal dit inderdaad geen bijzondere moeilijkheden bieden. Gans anders echter ligt het probleem in de grote bedrijven. Daar zal meestal de leiding niet meer berusten in handen van één of enkele personen, maar van groepen (bv. directiecomité's, organisatiecomité's, enz.) waarvan de samenstelling, gelet op de taakverdeling die in grote ondernemingen meestal bestaat, dikwijls kan variëren. ⁽³⁴⁾ In die voorwaarden is het soms een onmogelijke opgave om bepaalde fysische personen aan te wijzen, die men werkelijk voor een bepaalde beslissing verantwoordelijk kan stellen.

Aan dit euvel kan enkel verholpen worden door de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de morele persoon zelf te aanvaarden. Het komt er dan alleen nog op aan nieuwe vormen van straf in te voeren, die op het be-

⁽²⁹⁾ M.P. Vrij, o.c., Rev. Sc. Crim., 1955, blz. 430-431.

⁽³⁰⁾ A. Mulder, o.c., Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 408.

⁽³¹⁾ Men raadplege: R. Legros, La responsabilité pénale des dirigeants des sociétés et le droit pénal général, Rev. dr. pén. 1963/64, blz. 3-28.

⁽³²⁾ Zie resoluties van VIe Internationaal Congres voor het strafrecht, Rev. dr. pén. 1953/54, blz. 386-387; M.P. Vrij, o.c., Rev. Sc. Crim., 1955, blz. 420 en 430.

⁽³³⁾ R. Legros, Imputabilité pénale et entreprise économique, Rev. dr. pén., 1968/69, blz. 380-381.

⁽³⁴⁾ Y. Hannequart, Les travaux du séminaire - commission « Droit et Vie des affaires », Rev. dr. pén., 1968/69, blz. 809-810.

⁽²³⁾ De Duitse wetgeving maakt een onderscheid tussen eigenlijke economische delicten en inbreuken met een administratief karakter (Ordnungswidrigkeiten) - Cfr. Th. Wertenberger, Des problèmes du droit pénal en matière économique, Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 444 en 456). Het nut van dat onderscheid wordt echter in twijfel getrokken door prof. Vrij (Rev. Sc. Crim., 1955, blz. 424).

⁽²⁴⁾ A. Mulder, o.c., Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 405.

⁽²⁵⁾ J. Wilmar, o.c., Rev. dr. pén., 1968/69, blz. 522.

⁽²⁶⁾ A. Mulder, o.c., Rev. intern. dr. pén., 1953, blz. 406.

⁽²⁷⁾ Besluitwet 22 januari 1945, art. 11.

⁽²⁸⁾ Besluitwet 22 januari 1945, art. 9 § 3.

drijf zelf kunnen worden toegepast en waarvan hoger reeds enkele voorbeelden werden aangehaald. ⁽³⁵⁾

IV. De autonomie van het economisch strafrecht.

11. Het economisch strafrecht wordt gewoonlijk geacht te behoren tot wat men genoemd heeft de conventionele structuur, in tegenstelling tot het gemeen strafrecht dat, gebaseerd op een duidelijke morele conceptie, de essentiële regelen van de maatschappelijke orde bepaalt. ,

Dit onderscheid wordt aangezien als determinerend voor de indeling van het strafrecht in twee autonome structuren waarvan de technische opbouw beantwoordt aan eigen regelen.

Thans wordt door Prof. Legros het bestaan van zulkdanig onderscheid betwist. ⁽³⁶⁾ Deze auteur beklemtoont dat iedere strafrechtsnorm steunt op een morele conceptie en dat dit niet enkel het geval is voor de misdrijven opgenomen in het strafwetboek, maar evenzeer voor de bijzondere strafwetten. Alleen is er in het domein van de moraal een wijziging waar te nemen naar de inhoud. Onder invloed van de gewijzigde levensvoorwaarden, die tot stand gekomen zijn dank zij de technische, economische, sociale en culturele vooruitgang, zijn er, naast vroegere waarden, zoals de familie, de openbare zedelijkheid, de eigendom, enz., nieuwe waarden ontstaan waaruit gegroeid is een ethiek van bv. het zakenleven, een sociaal-economische orde, enz.

In de mate waarin deze nieuwe waarden door strafbepalingen behoren te worden gehandhaafd, gelden hiervoor de algemene beginselen van het strafrecht evenzeer als voor de bepalingen, die in 1867 in het Strafwetboek werden opgenomen en die een maatschappelijke orde weerspiegelen naar het beeld van de toenmalig heersende opvattingen. Vanuit deze optiek mag dan ook met name het economisch strafrecht niet worden beschouwd als vreemd aan het gemeen strafrecht, maar kan het slechts gevaloriseerd worden indien het erin geïntegreerd wordt. ⁽³⁷⁾

12. Deze zienswijze kan tot op een zekere hoogte bijgetreden worden. Het lijkt ons inderdaad juist dat evenzeer als het gemeen strafrecht, ook het economisch strafrecht de uitdrukking is van een morele opvatting. In deze zin is het dan ook niet wezenlijk te onderscheiden van het gemeen strafrecht, maar maakt het er integendeel een integrerend deel van uit.

Dit mag nochtans niet uit het oog doen verliezen dat er niettemin fundamentele verschilpunten bestaan. Wij hebben in dit verband genoemd de functie van de straf en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid.

Deze en andere verschilpunten vergen een speciale opbouw van het economisch strafrecht, waardoor een technische integratie ervan in het strafwetboek onmogelijk lijkt te zijn.

V. Besluit.

13. Deze enkele beknopte en overigens onvolledige beschouwingen hebben hoofdzakelijk geleid tot de volgende vaststellingen :

(35) Y. Hannequart, o.c., Rev. dr. pén., 1968/69, blz. 812 ; - Zelfs wanneer de onderneming geen rechtspersoonlijkheid heeft, kan ze toch als een entiteit beschouwd worden waarop de bedrijfsstraf kan worden toegepast (Vrij, o.c., Rev. Sc. crim., 1955, blz. 421).

— De Nederl. wet van 22 juni 1950 voorziet de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de morele persoon.

(36) R. Legros, Imputabilité pénale et entreprise économique, Rev. dr. pén., 1968/69, blz. 366-372.

(37) R. Legros, L'influence des lois particulières sur le droit pénal général, Rev. Sc. Crim., 1968, blz. 260.

1. Niettegenstaande de uiteindelijke grondslag van het economisch strafrecht niet wezenlijk te onderscheiden is van de grondslagen waarop het gemeen strafrecht berust, wijkt het er nochtans van af met betrekking tot enkele algemene beginselen. Dit heeft voor gevolg dat de integratie van deze tak van het strafrecht in het geheel van de strafwetgeving slechts mogelijk is indien men het voorziet van een autonome structuur.

2. Bij het opbouwen van die autonome structuur dient rekening te worden gehouden met drie factoren :

(a) het economisch strafrecht wordt beheerst door enkele regelen met algemene draagwijdte in verband met de aard van de straf en haar functie aan de ene kant en met de strafrechtelijke verantwoordelijkheid aan de andere kant ;

(b) de concrete inhoud van de economische delicten is uiteraard aan snelle wijzigingen onderhevig, hetgeen het gevolg is van de voortdurende evolutie van het economisch leven zelf ;

(c) de onmogelijkheid om op een voldoende nauwkeurige wijze het begrip « economisch delict » te definiëren, schept de noodzaak dat de wetgever zelf zou aanduiden welke inbreuken tot die groep behoren.

* * *

14. Een basiswetgeving voor het economisch strafrecht lijkt derhalve te moeten inhouden, enerzijds een opsomming van de diverse materies waarop ze van toepassing is, anderzijds de bepalingen met algemene draagwijdte, die gelden voor alle economische delicten.

VRAAGPUNTEN

1. — (a) Is het wenselijk dat in een basiswetgeving voor het economisch strafrecht, waarin de beginselen met algemene draagwijdte zouden opgenomen worden, ook vooraf een definitie zou gegeven worden van het economisch delict ?

(b) Of is het integendeel aangewezen dat slechts de materies zouden opgesomd worden die tot het economisch strafrecht behoren ?

(c) Of kan tenslotte een dergelijke opsomming achterwege gelaten worden, met dien verstande dat, telkens in de bijzondere wetten zelf waarin bepaalde strafbare gedragingen omschreven worden, uitdrukkelijk zou vermeld worden dat het gaat om een economisch delict ?

2. — (a) Is het wenselijk dat in het economisch strafrecht een onderscheid zou gemaakt worden tussen eigenlijke economische delicten en inbreuken met louter administratief karakter (Ordnungswidrigkeiten) ?

(b) Kan er een praktisch criterium gevonden worden voor het maken van dit onderscheid ?

(c) Is het wenselijk dat de inbreuken met louter administratief karakter rechtstreeks door de administratie zelf zouden beteugeld worden, eventueel met de mogelijkheid van een verhaal bij de rechtbanken ?

3. — Is het zinvol in het economisch strafrecht het onderscheid tussen hoofdstraffen en bijkomende straffen te handhaven ?

4. — Is het wenselijk dat in het economisch strafrecht zou verzaakt worden aan de opvatting dat alleen een fysieke persoon strafrechtelijke verantwoordelijkheid kan dragen ?

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 15 december 1969.

Voorzitter : M. van Beirs.
Raadsheer-verslaggever : M. Capelle.
Advocaat-generaal : M. Charles.

Rechtvaardiging en verschoning. — Overmacht. — Begrip. — Desertie. — Diefstal. — Aanhouding. — Geen overmacht.

Verdachten, vervolgd wegens desertie, beroepen zich op overmacht op grond dat zij weliswaar zonder machtiging uit hun korps afwezig waren, maar in Frankrijk, bij hun terugkeer, zonder benzine en zonder voedsel, er gestolen hadden en door de politie aangehouden waren.

Overmacht kan slechts voortvloeien uit een gebeurtenis buiten 's mensen wil die door deze wil niet kon worden voorzien of vermeden.

Uit de vaststelling dat de diefstal een opzettelijke fout opleverde en dat verdachten hadden moeten voorzien dat die fout hun aanhouding zou meebrengen en zij zich dan ook niet zouden kunnen aanmelden voor het verstrijken van de termijn van respijt, heeft het bestreden arrest wettelijk kunnen afleiden dat verdachten niet het slachtoffer waren van een gebeurtenis buiten hun wil die zij niet konden voorzien of vermijden.

Boulenger en Gellee.

Gelet op het bestreden arrest, op 12 september 1969 gewezen door het Militair Gerechtshof;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 71 van het Strafwetboek,

doordat het arrest de eisers wegens desertie veroordeelt, terwijl de eisers weliswaar uit hun korps of hun detachement afwezig zijn geweest zonder daartoe machtiging te hebben gekregen, maar zij wegens omstandigheden die het arrest vaststelt en die overmacht opleveren, zich niet bij hun eenheid vrijwillig hebben kunnen aanmelden vóór het verstrijken van de termijn van acht dagen, bepaald bij artikel 45 van het Militair Strafwetboek:

Overwegende dat, blijkens de conclusie die de eisers ter terechtzitting van 12 september 1969 van het Militair Gerechtshof regelmatig hebben neergelegd, zij tegen de vervolging aanvoerden dat zij hun eenheid per wagen hadden verlaten en zich naar Frankrijk hadden begeven en dat zij twee dagen voor het verstrijken van de termijn van respijt op de terugweg waren; dat zij in de streek van Lyon bemerkten dat de benzinereservoir van hun voertuig geleidigd was; dat zij, zonder voedsel en zonder benzine er stalen en op heterdaad betrapt werden door de Franse politie, aangehouden werden en veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf; dat de eisers stelden dat deze gezamenlijke omstandigheden overmacht opleverden zodat zij niet mochten worden veroordeeld;

Overwegende dat het arrest, in rechte beslissende, terecht zegt « dat overmacht slechts kan voortvloeien uit een gebeurtenis buiten 's mensen wil en die door deze wil niet kon worden voorzien of vermeden »;

Dat het arrest daarna vaststelt « dat de diefstal die de verdachten in Frankrijk welbewust hadden begaan, opzettelijke fouten opleverde; dat zij moesten voorzien dat deze fouten hun aanhouding zouden medebrengen en dat

zij dan ook hun eenheid niet zouden kunnen vervoegen voor het verstrijken van de termijn van respijt »;

Overwegende dat het arrest uit deze vaststellingen wettelijk heeft kunnen afleiden dat de eisers niet het slachtoffer waren van een gebeurtenis buiten hun wil en die zij niet konden voorzien of vermijden;

Dat het middel derhalve niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 140 van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke organisatie, aangevuld bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891,

doordat het arrest de door de eerste rechter besliste vrijspraak verandert, zonder vast te stellen dat deze uitspraak geschiedt met eenparigheid van stemmen;

Overwegende dat artikel 2 van de wet van 4 september 1891 slechts van toepassing is op de hoven van beroep die sommige beslissingen van de correctionele rechtbanken verbeteren; dat deze wetsbepaling niet geldt voor de beslissingen van het Militair Gerechtshof;

Dat het middel naar recht faalt;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorzieningen;

Veroordeelt ieder van de eisers in de kosten van zijn voorziening.

NOOT. — Niet alleen een opzettelijke fout, maar ook nalatigheid of gebrek aan voorzorg die aan de dader te wijten zijn, sluiten overmacht uit. (Cass. 25 juni 1956, Pas. 1956, I, 1176; Arr. Cass. 1956, 905).

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 22 januari 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. Valentin.
Eerste advocaat-generaal : M. Mahaux.

Faillissement. — Akkoord. — Termijn voor de samenroeping van schuldeisers. — Uitstel wegens vervolgingen. — Geen verdaging van de beraadslaging volgens artikel 515 Faillissementswet.

1. De vergadering tot het vormen van het akkoord bij faillissement kan geldig worden gehouden bij afwezigheid én van de schuldeisers die in het buitenland verblijven én van de betwiste schuldeisers die niet bij voorraad zijn toegelaten. De geldigheid van de samenroeping van de vergadering tot het vormen van het akkoord is niet onderworpen aan de voorwaarde dat er definitief of bij voorraad over alle betwistingen van schuldvordering uitspraak is gedaan. De termijn voor de samenroeping van de vergadering tot het vormen van een akkoord loopt niet vanaf de datum van het laatste vonnis over een betwisting van schuldvordering, maar vanaf de datum van het vonnis dat overeenkomstig art. 504 faillissementswet is gewezen.
2. Het uitstel van art. 514 faillissementswet, waardoor de stemming over het akkoord hangende blijft wegens het bestaan van vervolgingen, moet door de schuldeisers bij

de dubbele meerderheid van art. 512 worden uitgesproken, terwijl de bij art. 515 voorgeschreven verdaging van acht dagen door de rechter-commissaris wordt uitgesproken, wanneer het akkoord, bij ontstentenis van elke vervolging, slechts met een van de twee vereiste meerderheden is aangenomen. Wanneer het uitstel van art. 514 slechts met een van de twee vereiste meerderheden is aangenomen, kan de beraadslaging over het uitstel niet met acht dagen worden verdaagd.

Renneson t./ Mr. Jentges q.q.

Gelet op het bestreden arrest, op 24 december 1968 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 504 en 509 van het wetboek van koophandel, zoals hun tekst werd opgesteld bij de wet van 18 april 1851 op het faillissement, bankbreuk en uitstel van betaling,

coördat, niettegenstaande het ontbreken van elke beslissing van de rechtbank over sommige betwistingen van schuldvorderingen, het bestreden arrest de op 29 januari 1968 gehouden vergadering tot het vormen van het akkoord als regelmatig beschouwt op grond dat een dergelijke vergadering gehouden moet worden binnen de vijftien dagen na de eerste terechtzitting tijdens welke de rechtbank uitspraak doet over de betwistingen betreffende de verificatie van de schuldvorderingen, en dat het de rechtbank eenvoudig vrijstaat, hetzij de betwistingen die niet vatbaar zijn voor een dadelijke beslissing te splitsen, hetzij de betwiste schuldvorderingen bij voorraad toe te laten,

terwijl de vergadering tot het vormen van het akkoord niet kan worden samengeroepen vooraleer de rechtbank uitspraak heeft gedaan, hetzij definitief, hetzij althans bij voorraad, over alle betwistingen van schuldvorderingen, en de termijn van vijftien dagen gesteld bij artikel 509 van het Wetboek van koophandel pas loopt vanaf het laatste vonnis dat over de betwistingen gewezen is :

Overwegende dat artikel 504 van het Wetboek van koophandel bepaalt, enerzijds, dat de rechtbank die kennis neemt van de betwistingen van schuldvorderingen hierover onverwijld uitspraak moet doen, met opschorting van alle andere zaken, zo mogelijk bij een enkel vonnis, zonder af te wachten dat de termijnverlengingen aan de buitenlandse schuldeisers toegekend om aangifte te doen van hun schuldvorderingen verstreken zijn, en dat ze de zaken die niet vatbaar zouden zijn voor dadelijke beslissing moet splitsen ;

Dat ditzelfde artikel, anderzijds, bepaalt dat de rechtbank, in de aldus gesplitste zaken, het recht heeft de betwiste schuldeisers bij voorraad toe te laten voor een door de rechtbank te bepalen bedrag, doch dat het preciseerd dat, wanneer de rechtbank van dit recht geen gebruik heeft gemaakt, genoemde schuldeisers niet zullen worden toegelaten tot de verrichtingen voor de vorming van het akkoord ;

Overwegende dat uit deze bepalingen blijkt dat de wetgever de wil heeft te kennen gegeven om aan de verrichtingen die het gevolg zijn van de opening van het faillissement, onder meer aan de eventuele vorming van een akkoord, een zo vlug mogelijk verloop te geven en, met dit doel, heeft beslist dat de vergadering tot het vormen van een akkoord geldig kan worden gehouden bij afwezigheid, én van de schuldeisers die in het buitenland verblijven, én van de betwiste schuldeisers die niet bij voorraad zijn toegelaten ;

Dat aldus blijkt dat de geldigheid van de samenroeping van de vergadering tot het vormen van het akkoord niet onderworpen is aan de voorwaarde dat er definitief of bij voorraad over elk en alle betwistingen van schuldvordering uitspraak werd gedaan ;

Dat, diensgevolge, de termijn bij artikel 509 van het Wetboek van koophandel gesteld voor de samenroeping van de vergadering tot het vormen van het akkoord niet loopt vanaf de datum van het laatste vonnis over een betwisting van schuldvordering, doch, overeenkomstig de bewoordingen van deze bepaling, vanaf de datum van het vonnis dat overeenkomstig artikel 504 van hetzelfde wetboek werd gewezen ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 512, 514 en 515 van het Wetboek van koophandel, zoals hun tekst werd opgesteld bij de wet van 18 april 1851 op het faillissement, bankbreuk en uitstel van betaling,

doordat het bestreden arrest beslist dat, aangezien er van de bij artikel 512 van het Wetboek van koophandel voorgeschreven dubbele meerderheid slechts een meerderheid werd bekomen, eiser, die wegens eenvoudige bankbreuk werd vervolgd, niet kan vragen dat deze beraadslaging acht dagen wordt verdaagd, op grond dat, vanaf het ogenblik dat er zich geen dubbele meerderheid heeft uitgesproken om de beslissing tot de uitslag van de vervolgingen uit te stellen, dit uitstel en, derhalve, het akkoord definitief verworpen zijn,

terwijl de verdaging waarvan sprake in artikel 515 van het Wetboek van koophandel zowel van toepassing is op de in artikel 514 bedoelde beraadslaging betreffende het uitstel van de beslissing, als op de in artikel 512 bedoelde beraadslaging betreffende de toekenning zelf van het akkoord ;

Overwegende dat de artikelen 514 en 515 bepalingen bevatten voor twee afzonderlijke toestanden : het eerste bepaalt de bevoegdheden van de schuldeisers die moeten beslissen over de voorstellen tot akkoord van een gefailleerde die wegens bankbreuk wordt vervolgd ; de tweede voorziet in het geval dat er geen vervolging te zijnen laste aanwezig is, en enkel in deze hypothese de wet beveelt dat de beraadslaging over het akkoord acht dagen wordt verdaagd, wanneer dit akkoord slechts bij een van de twee meerderheden van artikel 512 wordt toegestaan ;

Dat het uitstel van artikel 514, waardoor de stemming over het akkoord hangende blijft wegens het bestaan van vervolgingen, door de schuldeisers bij de dubbele meerderheid van artikel 515 moet worden uitgesproken, terwijl de bij artikel 515 voorgeschreven verdaging van acht dagen overeenkomstig de wet door de rechter-commissaris wordt uitgesproken, wanneer het akkoord, bij ontstentenis van elke vervolging, slechts met een van de twee vereiste meerderheden is aangenomen ;

Dat hieruit volgt dat artikel 514 niet uitdrukkelijk of onder verwijzing naar artikel 515 vereist dat de beraadslaging over het uitstel acht dagen wordt verdaagd, en er dus geen reden bestaat om een bepaling die enkel gemaakt is voor de heel andere toestand van artikel 515 uit te breiden tot het uitzonderlijke geval dat het bepaalt ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 8 januari 1970.

Eerste voorzitter: M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever: M. Polet.
Advocaat-generaal: M. Delange.

Handelsvertegenwoordiger. — Begrip. — Medisch afgevaardigde.

Art. 2, lid 1 van de wet van 30 juli 1963 onderstelt noodzakelijk dat degene die de opgesomde werkzaamheden verricht, personen of instellingen bezoekt die klanten zijn of kunnen worden van de opdrachtgever.

De bestreden sententie stelt vast dat verweerster, medisch afgevaardigde, tot taak had geneesheren bekend te maken met farmaceutische producten, maar uit geen enkele reden van de sententie volgt dat de afgevaardigde voor rekening van eiseres onderhandelde over zaken of dat de bezochte geneesheren of ziekenhuizen klanten van eiseres waren of konden worden. Nu de bestreden sententie, om te beslissen dat de afgevaardigde de hoedanigheid van handelsvertegenwoordiger bezat, enkel stelt dat het niet vereist is dat de handelsvertegenwoordiger de rechtstreekse cliënt bezoekt of zelf over de bestelling onderhandelt, miskent de rechter door deze uitspraak de zin en de draagwijdte van voormeld artikel 2 lid 1.

N.V. Laboratoires Belgana t./ Van Cauwenberghe.

Gelet op de bestreden sententie, op 21 juni 1968 gewezen door de Werkrechterraad van Beroep te Brussel, kamer voor bedienden;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2, inzonderheid lid 1 en 3, 15 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers, 1349, 1353 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, om de rechtsvordering in te willigen van verweerster die, in dienst van eiseres als medisch bezoeker wier taak luidens haar verbintenis bestond « in medische bezoeken aan geneesheren zowel als aan ziekenhuizen en klinieken », van eiseres een vergoeding wegens uitwinning vorderde door zich te beroepen op haar hoedanigheid van handelsvertegenwoordiger, de bestreden sententie, na te hebben vastgesteld dat de afgevaardigden van farmaceutische firma's de geneesheren bezoeken om hen te wijzen op het bestaan en het nut van nieuwe geneesmiddelen, zonder bestellingen op te nemen, wat eiseres trouwens in haar conclusie onderstreepte door eraan te herinneren dat verweerster « geen opdracht of geen bevoegdheid had tot onderhandelen over of afsluiten van zaken », met name verklaart dat het niet vereist is dat de handelsvertegenwoordiger, in de zin van de wet van 30 juli 1963, « zelf onderhandelt over de bestelling die hij tot taak heeft te doen ontstaan » of « dat hij in onmiddellijk contact is met de personen die zullen worden geroepen om met zijn werkgever een contract aan te gaan », « dat de handelsvertegenwoordiger niet noodzakelijk de rechtstreekse cliënt moet bezoeken » en « dat het voldoende is dat hij het produkt dat hij aanbeveelt, onrechtstreeks doet bestellen en voort bestellen, dat wil zeggen dat hij opsporingswerk verricht in de volste zin van het woord », « dat, hoewel de taak van een handelsvertegenwoordiger veelzijdig is: afsluiten van contracten, opneming van bestellingen, winnen en behouden van cliënteel, toezicht op zaken, marktonderzoek, inrichting van reclamecampagnes, enz., het dikwijls gebeurt dat de taak van de vertegenwoordiger tot

een enkele van deze opdrachten beperkt is », « dat het afsluiten van een verkoop niet het enige en zelfs niet het noodzakelijke voorwerp is van de werkzaamheden van de vertegenwoordiger » en « dat het onderhandelen over en het afsluiten van zaken slechts het doel van de werkzaamheden zijn », « dat gedaagde in hoger beroep niet betwist dat eiseres in hoger beroep niet enkel de geneesheren bezocht, maar ook ziekenhuizen die, zij toch, geneesmiddelen aankopen »;

terwijl volgens artikel 2 van de wet van 30 juli 1933 onder handelsvertegenwoordiging wordt verstaan de activiteit die erin bestaat een cliënteel op te sporen en te bezoeken met het oog op het onderhandelen over of het afsluiten van zaken, wat insluit enerzijds dat door het opsporen en bezoeken de handelsvertegenwoordiger in contact komt met de cliënteel en anderzijds dat deze activiteit bestaat in het onderhandelen over of het afsluiten van zaken of althans in het streven om met de klanten te onderhandelen en zaken af te sluiten (schending van de artikelen 2, inzonderheid lid 1 en 3, en derhalve van 15 van de wet van 30 juli 1963) en terwijl: 1°) het van geen belang is of ziekenhuizen rechtstreeks geneesmiddelen bij eiseres aankopen, daar de hoedanigheid van handelsvertegenwoordiger verband houdt met een geheel van werkzaamheden waarvan het voornaamste bestanddeel moet zijn het opsporen en bezoeken van de cliënteel met het oog op het onderhandelen over of het afsluiten van zaken, wat niet kan worden afgeleid uit de bestreden sententie, met name uit het feit dat verweerster belast was met medische bezoeken en meer in het bijzonder met het bezoeken van geneesheren in ziekenhuizen en klinieken (schending van de artikelen 2, inzonderheid lid 1 en 3, en derhalve van 15 van de wet van 30 juli 1963, 97 van de Grondwet en, voor zoveel als nodig, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek); 2°) de rechter bovendien nalaat regelmatig te antwoorden op de conclusie waarbij eiseres stelde dat verweerster niet de opdracht of de bevoegdheid had tot het onderhandelen over of het afsluiten van zaken met de cliënteel en dus ook met de ziekenhuizen (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Overwegende dat artikel 2, lid 1, van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers de « handelsvertegenwoordiging » omschrijft als de activiteit die erin bestaat een cliënteel op te sporen en te bezoeken met het oog op het onderhandelen over of het afsluiten van zaken onder het gezag, voor rekening en in naam van een of meer opdrachtgevers;

Dat deze tekst noodzakelijk onderstelt dat degene die deze werkzaamheden verricht, personen of instellingen bezoekt die klanten zijn of kunnen worden van de opdrachtgever;

Overwegende dat de bestreden sententie vaststelt dat de verweerster, medisch afgevaardigde, gelast was de geneesheren bekend te maken met sommige farmaceutische producten, maar dat uit geen enkele reden van de sententie volgt dat verweerster voor rekening van eiseres onderhandeld zou hebben over zaken of dat de geneesheren of de ziekenhuizen die zij bezocht, klanten van eiseres waren of konden worden;

Dat, om te beslissen dat verweerster de hoedanigheid bezat van handelsvertegenwoordiger, de sententie zich ertoe beperkt te stellen dat het niet vereist is dat de handelsvertegenwoordiger « de rechtstreekse cliënt bezoekt » of « zelf over de bestelling onderhandelt »;

Overwegende dat de rechter door deze uitspraak de zin en de draagwijdte heeft miskend van artikel 2, lid 1, van de wet van 30 juli 1963, dat in het middel is vermeld;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie ;
 Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde sententie ;
 Houdt de kosten aan opdat hierover door de feiten-rechter zou worden beslist ;
 Verwijst de zaak naar de Werkrechtererraad van Beroep te Namen, kamer voor bedienden.

NOOT. — Zie Marcel Taquet, *Le délégué médical est-il un représentant de commerce ?* in J.T. 1969, 152.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 8 januari 1970.

Eerste voorzitter : M. Bayot.
 Raadsheer-verslaggever : M. Valentin.
 Advocaat-generaal : M. Delange.

Handelshuurovereenkomsten. — Weigering van huurhernieuwing krachtens art. 16 IV. — Vorm.

Art. 16 IV van de wet op de handelshuurovereenkomsten kent aan de verhuurder uitdrukkelijk een onvoorwaardelijk recht van terugnemering toe, voor de uitoefening waarvan geen enkele reden moet worden aangegeven behalve dat zulks zijn wil is.

Geen enkele geijkte formule is voorgeschreven voor de verhuurder om zijn wil tot terugnemering van het verhuurde tot uiting te brengen, zodat het noodzakelijk en voldoende is dat de huurder, ten gevolge van de kennisgeving die hem is gedaan op de wijze en binnen de termijn bepaald in art. 14, zich niet kan vergissen over het bestaan van genoemde wil, ten einde aldus de maatregelen te kunnen nemen tot beveiliging van zijn belangen nadat hem een nieuwe huur is geweigerd.

P.V.B.A. Sergeant et Van Laer t./ Beyens e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 maart 1969 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 13, 14, 15, 16, inzonderheid I, III en IV, 24, 25, 27 van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten en de bescherming van de handelszaak, welke wet gewijzigd is bij de wetten van 22 en 24 december 1951 en van 29 juni 1955, en 97 van de Grondwet,

doordat, na te hebben vastgesteld dat eiseres hernieuwing van haar huur regelmatig had aangevraagd en dat de verweerders onder 1 tot 6 haar kennis hadden gegeven van hun weigering op grond van de overweging dat hun was aangeraden de huur op te zeggen, dat zij dus beslist hadden in die zin te handelen, en dat, ingeval zij zelf het pand niet aankocht in openbare verkoping, zij met de nieuwe eigenaars kon onderhandelen, het bestreden vonnis afwijzend heeft beschikt op de rechtsverordering van eiseres strekkende om voor recht te doen zeggen dat de huur vanaf 15 februari 1969 zal worden hernieuwd onder de voorwaarden die zij had aangeboden, en tot staving van deze beslissing er heeft op gewezen dat de verweerders onder 1 tot 6, toen zij aan eiseres hebben kennis gegeven van hun beslissing om de huur op te zeggen, duidelijk binnen de wettelijke termijn hun wil hebben te kennen gegeven om gebruik te maken van hun onvoorwaardelijk recht van terugnemering, vastgesteld in artikel 16, IV, van de wet van 30 april 1951, dat deze bepaling de geldigheid van

de weigering niet afhankelijk stelt van het aanbod om een vergoeding wegens uitzetting te storten, dat zij immers betekent dat, indien de verhuurder geen enkele van de in de wet vermelde redenen aanvoert, hij niettemin de hernieuwing kan weigeren zonder enige reden aan te geven, maar in dat geval de huurder een vergoeding kan vorderen, en ten slotte dat men iets aan de wet zou toevoegen als men de verhuurder die zonder meer hernieuwing van de huur weigert verplicht te zeggen dat hij gebruik wil maken van zijn onvoorwaardelijk recht van terugnemering en de storting van een schadevergoeding aan te bieden,

terwijl de verhuurder die huurders aanvraag tot hernieuwing wil afwijzen, gehouden is hem bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot binnen drie maanden na de aanvraag kennis te geven van zijn weigering, die, om naar de vorm geldig te zijn, met redenen omkleed moet zijn, wat slechts mogelijk is door verwijzing naar een van de redenen omschreven in artikel 16, I, naar een van de hoedanigheden vermeld in artikel 16, III, of naar het recht van terugnemering, vastgelegd in artikel 16, IV, bij niet-inachtneming van deze vormen, de verhuurder vermoed wordt op onherroepelijke wijze ingestemd te hebben met de hernieuwing onder de voorwaarden die de huurder heeft voorgelegd ; door de weigering van de verweerders onder 1 tot 6, hoewel zij geen beroep hebben gedaan op het recht van terugnemering van artikel 16, IV, te hebben uitgelegd als een weigering van hernieuwing, gegrond op deze bepaling, het bestreden vonnis de vormvereisten heeft miskend, die gelden voor de wettelijke hernieuwing van handelshuurovereenkomsten en dientengevolge geen wettelijke rechtvaardiging voor zijn beslissing heeft gegeven :

Overwegende dat artikel 16 van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten, na de verschillende redenen te hebben opgesomd die de verhuurder kan aanvoeren om op het einde van de huur het verhuurde goed terug te nemen, onder IV bepaalt dat, buiten de hierboven bedoelde gevallen, de verhuurder de hernieuwing kan weigeren mits hij aan de huurder een vergoeding wegens uitzetting uitkeert ;

Dat aldus aan de verhuurder uitdrukkelijk een onvoorwaardelijk recht van terugnemering wordt toegekend, voor de uitoefening waarvan geen enkele reden moet worden aangegeven behalve dat zulks zijn wil is ;

Overwegende dat geen enkele geijkte formule voorgeschreven is voor de verhuurder om zijn wil tot terugnemering van het verhuurde goed tot uiting te brengen, zodat het noodzakelijk en voldoende is dat de huurders, tengevolge van de kennisgeving die hem is gedaan op de wijze en binnen de termijn bepaald in artikel 14 van dezelfde wet, zich niet kan vergissen over het bestaan van de genoemde wil, ten einde aldus de maatregelen te kunnen nemen tot beveiliging van zijn belangen nadat hem een nieuwe huur is geweigerd ;

Overwegende dat, te dien aanzien en zonder dat de schending van de bewijskracht der akten is ingeroepen, het vonnis er op wijst dat, door aan eiseres kennis te geven van hun beslissing « de huur op te zeggen », de verweerders « duidelijk binnen de hun toegestane termijn hun wil hebben te kennen gegeven om gebruik te maken van hun onvoorwaardelijk recht tot terugnemering van hun goed welk recht vastgelegd is in artikel 16, IV, van de wet van 30 april 1951 » ;

Dat het middel naar recht faalt :

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 10 juni 1969.

Voorzitter: A. Mast.

Raadsheren: M.M. Mees en Baeteman.

Auditeur: H. Lenaerts.

Werkloosheid. — Recht op werkloosheidsuitkeringen. — Geschillen. — Gelijklopend beroep.

Een geschil over de terugbetaling van werkloosheidsuitkeringen is een geschil over rechten ontstaan uit de werkloosheidsregeling.

Het verzet dat de betrokkene bij de gewone rechter kan aantekenen tegen het dwangbevel hem betekend door het bestuur van de registratie en domeinen, nadat de rijksdienst, eventueel in samenwerking met de uitbetalingsinstelling, er niet in geslaagd is van hem de terugbetaling te bekomen en nadat de betrokkene vergeefs verzocht heeft om beperking of hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk ontslag van betaling, met toepassing van de artikelen 210 en 212 tot 215 van het K.B. van 20 december 1963 inzake arbeidsvoorziening en werkloosheid, kan niet worden aangemerkt als een gelijklopend beroep: de bevoegdheid van het bestuur, althans die ontleend aan de gemelde artikelen, is discretionair en de op grond daarvan genomen beslissingen staan niet ter beoordeling van de gewone rechter, doch kunnen alleen bestreden worden bij de administratieve rechtscolleges.

Segers t./Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Arrest nr. 13.618

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing op 19 januari 1968 genomen door de commissie van beroep in zaken van werkloosheid, tweede Nederlandstalige Kamer, met betrekking tot de van verzoeker teruggevorderde werkloosheidsuitkeringen en op 16 februari 1968 te zijner kennis gebracht;

Overwegende dat de directeur van het gewestelijk bureau te Oostende van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening bij beslissing d.d. 4 oktober 1966 het bedrag van de werkloosheidsuitkering die verzoeker sedert 1 juli 1965 ontving, beperkte, omdat deze een pensioen genoot, het bedrag van de uitkeringen vanaf 13 september 1966 op 38 frank bepaalde, bij wijze van sanctie een uitsluiting voor een week oplegde en de terugvordering beval van de sedert 1 juli 1965 onrechtmatig ontvangen uitkeringen, waarvan het bedrag later zou medegedeeld worden; dat die beslissing, waarvan verzoeker in beroep was gekomen, op een punt na, namelijk de uitsluiting voor een week, werd bevestigd door de klachtencommissie te Oostende bij beslissing d.d. 3 november 1966, welke evenmin het terug te vorderen bedrag bepaalde; dat tegen die beslissing geen hoger beroep werd ingesteld; dat de directeur van het gewestelijk bureau bij brief van 10 maart 1967, ter uitvoering van de beslissing van de klachtencommissie, aan verzoeker liet weten dat het terug te betalen bedrag op 57.641 frank was vastgesteld; dat verzoeker daartegen beroep instelde en dat de klachtencommissie, die van oordeel was dat het bedrag van de werkloosheidsuitkering waarop verzoeker sedert 1965 aanspraak had, verkeerd was berekend, omdat zijn echtgenote geen beroep meer uitoefende en uitsluitend het huishouden waarnam, waardoor een hogere werkloosheidsuitkering verschuldigd was, op 1 juni 1967 besliste dat verzoeker vanaf 1 juli 1965 tot onbepaalde datum moest worden vergoed « aan code 1000 A » en « dat de werkloosheidsuitkeringen die hij vanaf 1 juli 1965 tot en

met — onbepaald — eventueel onrechtmatig heeft ontvangen, worden teruggevorderd »; dat de bestreden beslissing, tot stand gekomen op hoger beroep ingesteld door verzoeker, laatstgenoemde beslissing van de klachtencommissie teniet doet, het tweede beroep door verzoeker bij de klachtencommissie ingesteld niet ontvankelijk verklaart, de beslissing d.d. 3 november 1966 van genoemde commissie herstelt en « aan de terugvordering die op 10 maart 1967 ter kennis van verzoeker werd gebracht haar volle uitwerking laat »;

Overwegende dat die beslissing steunt op de considerans: « dat de kennisgeving, met C 31, van het bedrag aan werkloosheidsuitkering dat appellant dient terug te betalen, geen beslissing is in de zin van artikel 172 van het organiek besluit maar slechts het gevolg van de beslissing van de directeur d.d. 4 oktober 1966, in de mate waarin deze werd bevestigd door de beslissing van de klachtencommissie d.d. 3 november 1966; dat deze kennisgeving dan ook niet vatbaar is voor betwisting voor de rechtspreekende organen voorzien in artikel 217 van het organiek besluit; dat de wettelijke en feitelijke basis van deze terugvordering immers gelegen is in hoger genoemde beslissingen die, zoals hoger gezegd, in kracht van gewijsde zijn getreden; dat hieruit volgt dat de klachtencommissie, door op 1 juni 1967 de grond van de zaak te onderzoeken, de kracht van het gewijsde heeft geschoonden; dat derhalve de beslissing van de klachtencommissie d.d. 1 juni 1967 moet worden vernietigd en haar beslissing van 3 november 1966 moet worden hersteld »;

Overwegende dat verzoeker onder meer de schending aanvoert van artikel 217 van het koninklijk besluit van 20 december 1963 inzake arbeidsvoorziening en werkloosheid, luidens hetwelk geschillen over rechten ontstaan uit de werkloosheidsregeling in eerste aanleg worden berecht door klachtencommissies en in hoger beroep door een commissie van beroep; dat hij beoogt dat de commissie van beroep haar eigen bevoegdheid en die van de klachtencommissie miskent door het door hem bij laatstgenoemde commissie ingesteld beroep tegen vaststelling, door de directeur, van het terugvorderbaar bedrag van de werkloosheidsuitkeringen, niet ontvankelijk te verklaren, hoewel het hier gaat om een geschil over rechten ontstaan uit de werkloosheidsregeling, waarover de klachtencommissie nog geen uitspraak had gedaan, vermits deze in haar vroegere beslissing de terugvordering enkel principieel had bevolen en het terug te vorderen bedrag niet had vastgesteld;

Overwegende dat de tegenpartij daartegen inbrengt dat geschillen over de uitvoering van beslissingen van de klachtencommissie of van de commissie van beroep tot de bevoegdheid behoren van de gewone rechtbanken, wat die van de administratieve rechtscolleges uitsluit;

Overwegende dat de artikelen 210 tot 215 van het koninklijk besluit van 20 december 1963 bepalen dat elke onrechtmatig ontvangen som dient te worden terugbetaald en de voorwaarden van terugbetaling regelen, alsmede de wijze waarop daarbij moet worden te werk gegaan; dat een geschil over de terugbetaling van werkloosheidsuitkeringen derhalve een geschil is over rechten ontstaan uit de werkloosheidsregeling: dat de klachtencommissie bij beslissing d.d. 3 november 1966 wel de terugvordering van de onrechtmatig ontvangen werkloosheidsuitkeringen had bevolen, doch het terug te vorderen bedrag niet had vastgesteld noch de nodige gegevens had vermeld op grond waarvan de directeur bij wijze van eenvoudige rekenkundige bewerking bewust bedrag had kunnen becijferen; dat de vaststelling van het door verzoeker terug te betalen bedrag, vervat in de brief d.d. 10 maart 1967 van de directeur derhalve geen zuivere uitvoeringsmaatregel was van de beslissing van de klachtencommissie, doch een nieuwe beslissing over een recht ontstaan uit de werkloos-

heidsregeling, bepaaldelijk over de hoegrootheid ervan, beslissing waarvan verzoeker in beroep kan komen; dat het verzet dat de betrokkene bij de gewone rechter kan aantekenen tegen het dwangbevel hem betekend door het bestuur van de registratie en domeinen, nadat de Rijksdienst, eventueel in samenwerking met de uitbetalingsinstelling, er niet in geslaagd is van hem de terugbetaling te bekomen en nadat de betrokkene vergeefs verzocht heeft om beperking of hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk ontslag van betaling, met toepassing van de artikelen 210 en 212 tot 215 van meergenoemd koninklijk besluit, niet kan worden aangemerkt als een gelijklopend beroep, vermits de bevoegdheid van het bestuur, althans die ontleend aan de artikelen 212 tot 215, discretionair is en de op grond daarvan genomen beslissingen niet ter beoordeling van de gewone rechter staan, doch alleen bij de administratieve rechtscolleges kunnen worden bestreden; dat, anderzijds, de klachtencommissie door haar beslissing van 1 juni 1967 niet, zoals de commissie van beroep oordeelt, het gezag van gewijsde verbonden aan haar eerste beslissing heeft geschonden, vermits zij die beslissing bevestigt op alle punten waarover uitspraak was gedaan en zich voorts ertoe beperkt uitspraak te doen over een punt dat nog niet was behandeld, namelijk de vaststelling van het terug te betalen bedrag; dat het middel moet worden aangenomen.

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing d.d. 19 januari 1969 van de commissie van beroep in zaken van werkloosheid, tweede Nederlandstalige Kamer, is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal in de registers van bovenvermelde commissie worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de anders samengestelde commissie.

Artikel 4. — De kosten, bepaald op zevenhonderd vijftig frank, komen ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

6de Kamer. — 3 juni 1969

Voorzitter : M. Paës.

Raadsheren : MM. Van der Haegen en Roevens.

Advocaten : Mrs. Buyck, Dinot en Heurterre
(loco Le Paige)

Radiodistributie. — Geen collectief ontvangstsysteem. — Nieuwe openbare mededeling. — Schadevergoeding.

Radiodistributie is niet te beschouwen als een collectief ontvangstsysteem maar als een eigen openbaarmaking, naast en onderscheidenlijk van de eigenlijke radio-uitzending.

De schadevergoeding kan naar billijkheid geschat wrden op 10 % van de verschuldigde hoofdsom.

N.V. Radiocentrale t/ Sabam.

Gezien, in eensluidende uitgifte overgelegd, het vonnis op 7 juni 1967 uitgesproken door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, betekend op 6 juli 1967 en waartegen op 5 september 1967 een naar vorm en termijn regelmatig beroep werd aangetekend;

Gelet op het incidenteel beroep behoorlijk ingesteld bij

besluiten, ter griffie van het Hof neergelegd op 28 januari 1969;

Overwegende dat de eis van geïntimeerde strekt tot de veroordeling van appellante om haar 269.327 fr. te betalen, ten titel van schadevergoeding wegens wederrechtelijke muziekuitvoeringen van 1 december 1963 tot op de dag der dagvaarding, zijnde 21 oktober 1966;

Overwegende dat appellante betwist dat zij aan geïntimeerde uitvoeringsrechten zou verschuldigd zijn wegens de radiouitzendingen die zij voor haar abonnees ter beschikking stelt; dat zij, wat betreft de auteursrechten die betrekking hebben op eigen platenmuziek, het principe zelf van het verschuldigd zijn van auteursrechten niet betwist, doch meent dat het bedrag op een andere basis dient te worden vastgesteld dan deze waarop zij haar door geïntimeerde worden aangerekend;

Overwegende, wat betreft de geëiste uitvoeringsrechten, dat appellante hare zienswijze steunt op de bewering dat hare activiteit slechts als een collectief ontvangstsysteem zou te beschouwen zijn en dat de ontvangst van radiouitzendingen niet onderworpen is aan betaling van auteursrechten;

Overwegende dat deze zienswijze niet kan bijgetreden worden; dat appellante, na opvang uit de aether, er zich niet toe bepaalt de Belgische uitzendingen en door haar gekozen vreemde uitzendingen door te geven, doch deze ontvangt, zuivert, vervormt en versterkt om een storingsvrije en gelijkmatige ontvangst door haar abonnees te verzekeren; dat zij hierbij zelfstandig optreedt, dat hare activiteit als een op zichzelf staande uitvoering moet worden gezien en als een eigen openbaring naast en onderscheidenlijk van de eigenlijke radiouitzending.

Overwegende dat de toestemming van geïntimeerde vereist is om hiervoor van haar repertorium te mogen gebruik maken;

Overwegende, inderdaad, dat artikel 11 bis, 1, der Conventie van Bern van 26 juni 1948, bekrachtigd door de wet van 26 juni 1951, uitdrukkelijk bepaalt dat de auteurs van letterkundige en artistieke werken het uitsluitend recht genieten van toelating te geven tot

« (2) elke openbare mededeling, hetzij per draad, hetzij draadloos, van een werk dat per radio werd uitgezonden, wanneer deze mededeling gebeurd is door een ander organisme dan het oorspronkelijk organisme »;

Overwegende dat, waar, zoals reeds hoger gezegd, appellante een nieuwe openbare mededeling verricht, door geïntimeerde terecht betaling van auteursrechten nagestreefd wordt ten titel van uitvoeringsrecht;

Overwegende dat de berekening der schadevergoeding op een redelijke basis door geïntimeerde gedaan werd, hetzij aan 20,37 per abonnee en per jaar;

Overwegende dat terecht in het bestreden vonnis slechts rekening werd gehouden met het gemiddeld aantal abonnees, daar de vroeger door de beroepsvereniging gesloten overeenkomst niet meer tegenover appellante kon ingeroepen worden;

Overwegende dat de bijkomende schadevergoeding, gelet op de omstandigheden der zaak, naar billijkheid op 10 % van de verschuldigde hoofdsom mag bepaald worden;

Overwegende dat dus door appellante verschuldigd is : 196.882 fr. + 19.688 fr. = 216.570 fr., de taks hierop belopen 15.160 fr.

Het Hof,

Om deze redenen :

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere besluiten van de hand wijzend;

Ontvangt de beroepen;

Verklaart het hoofdberoep gedeeltelijk gegrond en het incidenteel beroep ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis mits de enkele wijziging dat de hoofdsom, tot betaling waarvan geïntimeerde veroordeeld werd, verminderd wordt van 263.328 frank tot tweehonderd eenendertig duizend zevenhonderd dertig frank;

Verwijst appellante in de kosten van beroep.

NOOT. — Het is vrij laat dat de Belgische rechtspraak zich nog bezighoudt met de radiodistributie in het auteursrecht.

Vrij laat ten eerste omdat deze communicatietechniek reeds ver over haar hoogtepunt heen is en misschien zelfs ten dode is opgeschreven, nu de moderne techniek toelaat aan relatief goedkope prijs individuele ontvangsttoestellen aan te bieden die wat gevoeligheid van ontvangst en klankweergave betreft de strengste kritiek kunnen doorstaan. Meer en meer verliest de radiodistributie daardoor haar reden van bestaan. Het is dus verwonderlijk dat het niet vroeger tot een betwisting kwam. In Nederland, enig land waar bij ons weten ook procedures werden gevoerd, werd een eerste betwisting afwijzend beslecht door een arrest van het Hof van Amsterdam van 24 oktober 1929 (*Le Droit d'Auteur*, 1932, p. 22). Een tweede procedure zou later met succes bekroond worden voor de Hoge Raad der Nederlanden in een arrest van 27 juni 1958. (*Le Droit d'Auteur*, 1959, p. 74).

Vrij laat ten tweede omdat sedert enkele jaren het positief recht in België zo precies geformuleerd is dat de procedure o.i. eigenlijk geen zin meer had en dat een andersluidend arrest eenvoudig ondenkbaar is.

Onze auteurswet van 22 maart 1886 heeft de radio nooit gekend. De algemeen geformuleerde regel van art. 16, dat geen enkel werk in het openbaar mag uitgevoerd worden zonder toelating van de auteur, is in de loop der tijden door de rechtspraak aan de verschillende communicatietechnieken aangepast. Op gebied van de radio-uitzending is het overigens nooit tot een geschil gekomen.

Maar verder gelden ook nog enkele internationale verdragen, waaronder dat van Bern wel het voornaamste is. Aanvankelijk vermeldde dit verdrag, dat eveneens van 1886 dateert, uiteraard ook de radio-uitzending niet. Dit begrip doet slechts zijn intrede in de tekst opgesteld ter gelegenheid van de herziening te Rome, in 1928. Er wordt dan een art. 11 bis ingevoerd, dat bepaalt: « De auteurs van letterkundige- en kunstwerken genieten het uitsluitend recht om machtiging te verlenen tot mededeling aan het publiek van hun werken door middel van radio-uitzending. »

Tijdens de herziening te Brussel, in 1948, werd dit artikel nader uitgewerkt. Het luidt nu: « De auteurs van letterkundige en kunstwerken genieten het uitsluitend recht machtiging te verlenen tot: 1) de radio-uitzending van hun werken of de openbare mededeling ervan door elk ander middel om draadloos tekens, klanken of beelden uit te zenden; 2) elke openbare mededeling, hetzij telegrafisch, hetzij draadloos, van het langs de radio uitgezonden werk, wanneer deze mededeling door een ander dan het oorspronkelijk organisme wordt gedaan; 3) etc. »

De tweede alinea slaat expliciet op de radiodistributie.

Tot de tekst van Rome (1928) kon er aan getwijfeld worden of een radio-uitzending een openbare uitvoering was; tot de tekst van Brussel (1948) kon er dan nog aan getwijfeld worden of radiodistributie een afzonderlijke openbare mededeling was. Maar van dan af is iedere twijfel uitgesloten.

Vermits nu door de wet van 27 juli 1953 ook de Belgen zelf de tekst van de conventie mogen inroepen telkens wanneer deze voordeliger is dan de Belgische auteurswet, is de conventie a.h.w. Belgische wet geworden.

Het Hof had dus eenvoudig geen andere beslissing meer kunnen treffen.

Dr. Jan Corbet.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

3e Kamer. — 9 april 1970.

Voorzitter: M. Van Mallegheem.

Raadsheren: MM. Moerenhout en Dujardin.

Adv. gen.: M. Vanhoudt.

Advocaten: Mrs. Devriendt en Mayeur.

Correctionele rechtbank. — Bevoegdheid. — Vraag tot schadevergoeding van de burgerlijke partij, na provisionele veroordeling. — Bevoegdheid der correctionele rechtbank.

Wanneer door de Correctionele Rechtbank aan een burgerlijke partij een provisionele schadevergoeding wordt toegekend, heeft deze rechtbank haar bevoegdheid niet uitgeput en blijft zij bevoegd om op later verzoek aan de burgerlijke partij verdere schadevergoeding toe te kennen.

Het gaat niet op te beweren dat deze verdere schadevergoeding enkele door de burgerlijke rechtbank zou kunnen toegekend worden.

Van Damme t./ Millecamps.

Advies van het Openbaar Ministerie.

Nopens de bevoegdheid

Bij vonnis dd. 17 januari 1968 van de correctionele rechtbank te Kortrijk werd nopens de strafrechtelijke vervolging ingesteld door het O.M. tegen Millecamps Marcel wegens onopzettelijke verwondingen samen met een inbreuk op de politie over het wegverkeer definitief geoordeeld, terwijl over de eis van de burgerlijke partij Van Damme en zijn echtgenote Deceuninck Godelieve 1 fr., « ten titel van provisie », werd toegekend, wegens de omstandigheid dat de schadeposten alsdan nog niet behoorlijk konden bepaald worden.

De zaak werd opnieuw aanhangig gemaakt bij dezelfde correctionele rechtbank om over de burgerlijke belangen te horen statuëren.

Zowel bij de eerste rechter als thans in graad van beroep werd door de verweerder de onbevoegdheid van de correctionele rechtbank ingeroepen, onder voorwendsel dat het gaat om een nieuwe vordering en gestaafd op een passus van de rechtsleer (Van Roy, Manuel de la partie civile nr. 374 met rechtspraak) naar welke de huidige burgerlijke vordering zou dienen gebracht te worden voor de gewone rechter, met name, de burgerlijke en niet de correctionele rechtbank.

De eerste rechter heeft terecht deze exceptie van onbevoegdheid afgewezen, daar het in zake niet gaat over een nieuwe vordering, doch over de voortzetting van een vordering die reeds bij deze rechtbank was aanhangig gemaakt, en waarover slechts « provisioneel » was gestaueerd.

Verwonderlijk is het overigens hoe de verweerder te dezen hoger vermelde passus uit het werk van Van Roy heeft durven aanhalen, terwijl juist het doorslaggevend woord dat aan de zin zijn gehele draagwijdte geeft (a statué définitivement) beslist werd over het hoofd gekeken.

Duidelijk — en volledigheidshalve luidt de passus als volgt: « Si le juge répressif a statué définitivement sur l'action civile, la partie lésée qui veut voir déterminer la partie de son préjudice non encore réparée doit s'adresser au juge ordinaire. Le juge répressif a épuisé sa juridiction et n'est plus compétent ». De door deze auteur aangehaalde rechtspraak bevestigt dit principe. De meeste van de aangehaalde arresten hebben overigens betrekking op een latere verergering van de toestand van het slachtoffer, nadat de strafrechter definitief had gevonnisst.

Indien iedereen het roerend eens is nopens de draagwijdte van dit principe, kan het nochtans in onderhavig geval niet van toepassing zijn, vermits er niet definitief, doch slechts provisioneel over de eis van de burgerlijke partij werd gestatueerd.

Een vonnis waarbij een provisionele vergoeding wordt toegekend en een deskundige wordt aangesteld om de burgerlijke partij te onderzoeken, is geen eindbeslissing die de rechtsmacht van de strafrechter uitput. (zie Cass. 14 september 1959, Pas. 1960, I 45).

Hetzelfde principe blijft gelden indien een provisionele vergoeding door de strafrechter werd toegekend zonder benoeming van een deskundige, omdat het alsdan nog niet uitgemaakt was of er al dan niet aanleiding bestond om de onderzoeksmaatregel van een deskundigenonderzoek aan te vragen. Inderdaad de ontstentenis van een vraag tot expertise neemt niet weg dat de eerste rechter slechts provisioneel heeft gestatueerd met het oog op het laten beslissen nopens de omvang van de schade, wanneer deze zal kunnen bepaald worden.

Met aldus te handelen heeft de strafrechter zijn rechtsmacht geenszins uitgeput en blijft hij dienvolgens bevoegd om te kennen over de bij hem daarna aanhangig gemaakte vordering.

Dienvolgens is ook uw Hof bevoegd om kennis te nemen van de aanvullende eis van de burgerlijke partij.

Ik concludeer tot de verwerping van de exceptie van onbevoegdheid.

Gent, 5 maart 1970.

De Eerste Advocaat-generaal,
Vr. de Procureur-generaal,
J. Vanhoudt

Arrest

Overwegende dat Millecamps Marcel, als verweerder, tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep heeft ingesteld tegen het vonnis van de correctionele rechtbank te Kortrijk dd. 29.9.1969, wijzende op burgerlijk gebied;

Overwegende dat bij vonnis dd. 17.1.1968 van zelfde rechtbank, — nopens de strafrechtelijke vervolging ingesteld door het Openbaar Ministerie tegen huidige appellant Millecamps André, o.m. wegens het onopzettelijk toebrengen van slagen of verwondingen aan huidige geïntimeerden Vandamme Martine en Deceuninck Godelieve —, definitief uitspraak werd gedaan op penaal gebied, terwijl o.m. over de eis van de burgerlijke partijen Vandamme André-Deceuninck Godelieve, één frank provisionele vergoeding werd toegekend, gesteund op de overweging dat al de schadeposten nog « niet zijn gekend » en dat « nog bijkomende schadeposten zullen dienen gevorderd » te worden;

dat de zaak alsdan, op burgerlijk gebied, terug aanhangig werd gemaakt voor dezelfde eerste rechter, dewelke bij hogervermeld vonnis van 29.9.1969, Millecamps Marcel heeft veroordeeld om, ten titel van schadevergoeding aan voormelde burgerlijke partijen te betalen, wegens materiële en morele schade samen, een provisionele som van 10.000 frank, vermeerderd met de gebruikelijke intresten en de kosten, en vooraleer definitief ten grond te beslissen Dr. A. Van Doorne, als deskundige heeft aangesteld, met opdracht het slachtoffer Deceuninck Godelieve te onderzoeken;

Overwegende dat verweerder Millecamps André voor de eerste rechter de onbevoegdheid van de correctionele rechtbank heeft ingeroepen, wat hij thans in graad van beroep staande houdt, onder hetzelfde voorwendsel dat de correctionele rechtbank bij voormeld vonnis van 17 januari 1968, « haar bevoegdheid heeft uitgeput », na aan de burgerlijke partijen de door hen gevraagde één frank provisie te hebben toegekend, zonder evenwel akte voorbehoud te verlenen, geen aanstelling te doen van een dokterdeskundige, vermits geen andere onderzoeksmaatregelen

werden gevraagd, en zonder de zaak voor verdere behandeling op een latere datum te stellen;

dat derhalve, — steeds volgens de bewering van Millecamps —, de burgerlijke partijen zich, voor gebeurlijke bijkomende vordering, dienden te wenden tot de burgerlijke rechtbank;

— Overwegende dat deze stelling niet opgaat;

dat de eerste rechter terecht deze exceptie van onbevoegdheid heeft afgewezen, zich terecht bevoegd verklaarend om nopens de aanvullende vordering van de burgerlijke partijen te statuëren;

Overwegende inderdaad dat het maar al te duidelijk is dat bij vonnis van 29-9-1969, de eerste rechter niet over een nieuwe vordering heeft beslist, doch over de voortzetting van een burgerlijke vordering die reeds bij hem aanhangig was gemaakt, en waarover nog niet definitief was beslecht geworden;

dat trouwens de toekenning van een provisionele vergoeding impliceert, — zelfs bij gebeurlijke ontstentenis van een vraag tot deskundig onderzoek —, dat de rechter geen eindbeslissing heeft uitgesproken, doch slechts provisioneel en onder voorbehoud heeft gestatueerd, met het oog op het laten beslechten nopens de omvang van de definitieve schade, wanneer deze zal kunnen worden bepaald;

Overwegende dat het hoger beroep dan ook als ongegrond dient te worden afgewezen;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op de wetsbepalingen door de eerste rechter ingeroepen en daarenboven op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, en artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Ontvangt het hoger beroep en erover beslissende, Verklaart het ongegrond en wijst het dienvolgens af;

Bevestigt derhalve het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;

Verwijst appellant in de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van de burgerlijke partijen;

Verwijst de zaak terug naar de eerste rechter voor verdere afhandeling.

HOF VAN BEROEP TE LUK

18 april 1968.

Voorzitter: L. Ulrix.

Raadsheren: V. Alsteens en Noelmans.

Advocaat-generaal: Kellens.

Advocaten: Mrs. Hoegars, Panier en de Bidlot Thorn.

Graafwerken op de openbare wegen. — Militaire telefoonkabels. — Verplichting van de aannemer. — Art. 21 wet van 13 oktober 1930. — Art. 14 wet van 3 januari 1934. — Overmacht. — Schade en schadeloosstelling. — Vetusteit.

Iedere aannemer van graafwerken op de openbare wegen heeft een dubbele verplichting. Krachtens art. 21 van de wet van 13 oktober 1930 moet deze, acht dagen voor de aanvang van de werken, de Regie van Telegraaf en Telefoon verwittigen, en krachtens art. 14 van de wet van 3 januari 1934 moet hij, tevens acht dagen voor de aanvang van de werken, de Minister van Landsverdediging verwittigen. Een tekortkoming aan deze verplichtingen, die van openbare orde zijn, veroorzaakt de quasi-delicteuele verantwoordelijkheid krachtens art. 1382-1383 van

het Burgerlijk Wetboek. Hogergenoemde verplichtingen zijn niet afhankelijk van het vermoeden dat op de plaats van de graafwerken geheime militaire ondergrondse kabels kunnen liggen temeer daar een aannemer van graafwerken op de openbare wegen niet onwetend van zijn wettelijke verplichtingen ter zake mag zijn.

Ondergrondse kabels vertonen een dusdanige kwaliteit waardoor ze praktisch onverslijtbaar zijn en dus geen vetuustiteit vertonen zelfs na lange onderdelving.

Belgische Staat (Ministerie van Landsverdediging)
t./ C.G.d.C.

Gezien de stukken van het geding en namelijk de in regelmatige uitgifte voorgelegde vonnissen van de Rechtbank van eerste aanleg te Hasselt, zetelende in zaken van koophandel, in datum van 8 mei 1963 en 19 januari 1967;

Overwegende dat het hoger beroep tegen deze vonnissen tijdig en in de vereiste vorm werd ingesteld; dat er geen redenen van niet ontvankelijkheid voorhanden zijn of aangevoerd worden, dat het incidenteel beroep eveneens ontvankelijk is;

Overwegende dat geïntimeerde voor rekening van de Stad Sint Truiden, grondwerken uitvoerde met behulp van een graafmachine, dat tijdens deze werken op 20 november 1961, 13 meter ondergrondse telefoonkabel, toebehorende aan appellant, beschadigd werden; dat er op 5 februari 1962 een tweede beschadiging over een lengte van 830 meter werd veroorzaakt;

Overwegende dat het hier geheime telefoonkabels gold die de verbinding verzekerden van de vliegbasis van Brustem met andere legerafdelingen;

Overwegende dat het blijkt uit de bijgebrachte stukken dat geïntimeerde bij het stadsbestuur St. Truiden inlichtingen aanvraagde nopens de ligging en de eigenaars van ondergrondse leidingen; dat appellant zich niet tussen deze eigenaars bevond; dat trouwens aan de gemeente Sint Truiden nooit bericht werd gegeven over de ligging van de beschadigde kabels noch toelating werd gevraagd tot het leggen van deze ondergrondse lijnen;

Overwegende dat iedere aannemer van graafwerken op de openbare wegen een dubbele verplichting heeft; volgens artikel 21 der Wet van 13 oktober 1930 moet hij de Regie van Telegraaf en Telefoon acht dagen voor de aanvang der werken verwittigen en krachtens artikel 14 der Wet van 3 januari 1934 moet hij eveneens acht dagen op voorhand de Minister van Landsverdediging verwittigen; tekortkomingen aan deze verplichting worden, behoudens overmacht, gestraft met politiestrafen;

Overwegende dat geïntimeerde aan deze laatste verplichting tekort gekomen is, dat zulks haar fout inhoudt en haar quasi delictuele verantwoordelijkheid op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek medebrengt, wijl haar foutief verzuim de beschadiging en de vernieling van voormelde telefoonkabels gelegen in de omgeving van een militaire vliegbasis teweegbrengt; dat haar aangestelde zich weliswaar gewend heeft tot het stadsbestuur van Sint-Truiden; dat zulks echter onvoldoende was vermits dit stadsbestuur niet op de hoogte bleek te zijn van de ligging van de geheime legerlijnen; dat het feit dat appellant het bestuur van de stad Sint-Truiden niet zou hebben ingelicht van de ligging van zijn lijnen of geen toelating zou hebben gevraagd, geen afbreuk kan doen aan de verplichting van geïntimeerde zich tot de bevoegde overheden te wenden alvorens met de graafwerken een aanvang te nemen; dat er evenmin voor geïntimeerde overmacht aanwezig is;

Overwegende dat geïntimeerde, wiens hoofdbedrijvigheid bestaat in het aanleggen van waterleidingen met de daarbij horende graafwerken in openbare wegen, voorzeker niet onwetend mocht zijn van haar verplichtingen ter zake;

Overwegende dat geïntimeerde meent te harer ontlasting te mogen invoeren dat ze niet kon vermoeden dat er ter plaatse van de graafwerken geheime militaire ondergrondse kabels lagen, daar de tweede werkplaats gelegen was op 2 à 3 km van de basis van Brustem; dat iedereen weet dat iedere belangrijke militaire installatie, en voorzeker een vliegbasis, met andere legerafdelingen van het Belgisch grondgebied en met deze van de andere Nato-landen verbonden is met ondergrondse telefoonlijnen, veeleer dan met lange, kwetsbare en gemakkelijk te vernietigen luchtlijnen; dat dit middel dan ook ter zake niet dienend is;

Overwegende dat het feit van aan de onder-officier gelast met het nazicht van de telefoonlijnen van appellant, of aan een toevallig voorbijkomende rijkswachter inlichtingen gevraagd te hebben nopens de ligging of de herkomst van blootgelegde kabels evenmin en steeds om dezelfde reden, geïntimeerde kan ontlasten van haar wettelijke verplichting en de daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid in geval van verzuim.

Overwegende dat, tenslotte, wat de beschadiging van de ondergrondse lijn betreft over een afstand van 830 meter, geïntimeerde blijk gegeven heeft van een verregaande onbezorgdheid; dat zij bij de eerste aanraking met een haar onbekende kabel, onmiddellijk de werken diende stop te zetten ten einde inlichtingen te nemen over dit feit bij de bevoegde diensten, in plaats van zich te verlaten op een vaag gezegde van een rijkswachter volgens dewelke het mogelijk een in onbruik geraakte door de Duitsers aangelegde kabel kon betreffen.

Overwegende dat het niet betwist wordt dat de beschadigde kabel 9 jaar oud was; dat hiervoor echter geen vetuustiteitscoëfficiënt dient afgetrokken te worden; dat het immers algemeen gekend is dat zulksdanige kabels van zulke hoedanigheid zijn dat ze praktisch onverslijtbaar zijn zodat ze na een negenjaar lange onderdelving zeker geen ouderdomsleet vertonen en de gehele nieuwwaarde dient te worden vergoed.

Overwegende dat de prijs van de twee herstellingen hetzij 7.535 fr. en 78.252 fr. in totaal de som van 85.787 fr. niet betwist wordt;

Om deze redenen:

Het Hof,

Zetelende in openbare zitting en uitspraak doende op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935;

Gehoord de Heer Jean Kellens, Advocaat Generaal, in zijn gedeeltelijk eensluidend advies;

Ontvangt het hoger beroep;

Bevestigt de bestreden vonnissen, mits deze wijzigingen dat geïntimeerde veroordeeld wordt aan appellant te betalen de som van 85.787 fr. met de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt geïntimeerde in de kosten van de beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

13e Kamer. — 21 november 1969.

Enige rechter: M. Simon.

Substituut-procureur des Konings: M. De Gratie.

Advocaten: Mrs. E. Willems en Van den Bussche loco Houtekier.

Buitenlands militair in NAVO-verband. — Ongeval in België. — NAVO-militair verzekerd in België. — Derde benadeelde vergoed door verzekering. — Terugvordering door verzekering tegen Belgische Staat. — Art. 8, § 5, van NAVO-statusverdrag.

Een Navo-militair veroorzaakt in België een verkeersongeval met zijn persoonlijk voertuig. Zijn verzekeraar vergoedt het slachtoffer. Deze verzekeraar kan de uitbetaalde bedragen niet van de Staat van verblijf terugvorderen zelfs niet indien de militair in bevolen dienst was. Immers, de verzekeraar kan niet gesubrogeerd worden in de rechten van het slachtoffer omdat hij zijn eigen schuld betaalt terwijl, evenmin, de verzekerde een zware fout beging. De verzekeraar kan ook Art. VIII § 5 van het Navo-Statusverdrag niet inroepen, omdat dit verdrag de regeling betreft tussen twee of meer Staten waarbij trouwens de zgn. contractuele schade uitgesloten wordt. De verrijking zonder oorzaak geeft evenmin een rechtsmiddel omdat verrijking en verarming gebeurden krachtens de verzekeringsovereenkomst en de wet van 1 juli 1956.

Cie P.d.G. t./ Belgische Staat (Min. van Landsverdediging)

Overwegende dat de vordering ertoe strekt verweerder te doen veroordelen tot de betaling van een som van 16.500 fr., zijnde het bedrag betaald door eiseres aan de heer H. als schadeloosstelling voor de nadelige gevolgen van een verkeersongeval dat plaats greep op 2-12-1965, rond 19.30 uur, te Etterbeek, tussen het voertuig bestuurd door de heer H. en het voertuig bestuurd door de heer W., Amerikaans militair, waarvan de aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen door eiseres verzekerd was;

Overwegende dat uit het strafonderzoek duidelijk blijkt dat de heer W. aansprakelijk was voor het ongeval daar hij de van rechts komende bestuurder H. niet heeft laten voorgaan en dat die aansprakelijkheid door de partijen niet betwist wordt;

Overwegende dat eiseres de verantwoordelijkheid van de heer W. voor het ongeval erkende en ingevolge het afgesloten verzekeringscontract tot uitbetaling overging;

Overwegende dat eiseres beweert gerechtigd te zijn de terugbetaling van deze som te eisen daar de heer W. in « bevolen dienst » zou zijn geweest en verweerder krachtens art. VIII, § 5, van de overeenkomst tussen de bij het Noord-Atlantisch Verdrag aangesloten staten, betreffende de rechtspositie van hun krijgsmachten ondertekend te Londen op 19 juni 1951 en goedgekeurd door de wet van 9 januari 1953 (Belgisch Staatsblad van 15-3-1953), tot de vergoeding van de aan derde personen berokkende schade gehouden zou zijn.

I. In feite :

Overwegende dat er eerst dient opgemerkt te worden dat het geenszins bewezen is dat de heer W. in bevolen dienst was;

Dat uit het strafonderzoek inderdaad blijkt :

1. dat de heer W., onmiddellijk na het ongeval een schriftelijke verklaring heeft afgelegd over de omstandigheden van het ongeval en nooit verklaard heeft dat hij in bevolen dienst was;
2. dat de heer W. met zijn privaat voertuig reed, en vergezeld was door zijn echtgenote, Mrs. W., en dat het ongeval omstreeks 19.35 uur plaats greep;
3. dat op 2 februari 1966, Colonel S., Army Attaché of the American Embassy te Brussel, wel verklaarde dat « l'accident (avait) eu lieu dans l'exécution du service », maar geen uitleg verschafte over de bevolen dienst en geen bewijsstuk voorlegde;
4. dat op 1 augustus 1966, in een brief gericht tot de heer politiecommissaris te Schaarbeek, verweerder liet weten dat « un examen approfondi de cette affaire a prouvé que le militaire américain conduisait pour son compte son véhicule personnel au moment de l'accident »;

Overwegende dat het aldus niet bewezen is dat de heer W. in bevolen dienst was.

II. In rechte :

Overwegende dat verweerder staande houdt dat zelfs als het aangenomen zou zijn dat het ongeval in bevolen dienst gebeurde, de vordering nochtans bij gebrek aan elke rechtsgrond niet gegrond zou zijn;

1. Overwegende dat de burgerlijke aansprakelijkheid van de Amerikaanse militair W. door de eisende verzekeringsmaatschappij verzekerd was en dat deze maatschappij de schuld van haar verzekerde heeft betaald tot wier betaling zij zich contractueel verbonden had;

Dat zij, rekening gehouden met artikel 6 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, eveneens haar eigen schuld tegenover de benadeelde persoon heeft gekwetend (zie De Page, III, nr. 547 C);

Overwegende dat de benadeelde persoon op 10 mei 1967 een ontvangstbewijs getekend heeft waardoor eiseres in de rechten van de benadeelde persoon tegen de dader van het ongeval gesubrogeerd werd;

Overwegende dat een verzekeringsmaatschappij die de benadeelde persoon schadeloos stelt nooit in de rechten van deze persoon tegen haar eigen verzekerde of de voor die verzekerde burgerlijk aansprakelijke persoon kan gesubrogeerd worden;

Dat dergelijke subrogatie inderdaad het verzekeringscontract zou vernietigen;

2. Overwegende dat uit geen enkele beschikking van de verzekeringsovereenkomst blijkt dat de dekking uitgesloten zou zijn geweest als de verzekerde W. in bevolen dienst was of voor rekening van een derde persoon zou rijden;

Dat eiseres trouwens nooit betwist heeft dat zij ingevolge het verzekeringscontract gehouden was de benadeelde personen schadeloos te stellen en evenmin beweert heeft dat zij ingevolge het verzekeringscontract een verhaal tegen de heer W. zou kunnen uitoefenen;

3. Overwegende dat eiseres geheel ten onrechte artikel 8, § 5, van het Natostatusverdrag inroept;

Overwegende dat artikel 8, § 5, de schaderegeling voorziet tussen twee of meer Staten en de Staat van verblijf machtigt de Staat van herkomst tegenover derde eisers te vertegenwoordigen;

Dat die beschikking uitdrukkelijk de vorderingen tot schadevergoeding uitsluit welke uit de toepassing van een contract voorspruiten en slechts de schade betreft die op het grondgebied van de Staat van verblijf aan derde partijen berokkend werd, die niet Verdragsluitende Partijen zijn;

Dat de betaling terzake wel op een verzekeringscontract gegrond was en de vordering niet door de benadeelde ingesteld werd;

Dat om de hierbovenvermelde redenen geen kwestie kan zijn van subrogatie van eiseres in de rechten van de benadeelde persoon;

4. Overwegende dat eiseres eveneens ten onrechte de verrijking zonder oorzaak, minstens in haar pleidooi, schijnt in te roepen;

Overwegende dat de toepassing van die thesis veronderstelt enerzijds een verrijking zonder oorzaak van verweerder en anderzijds een verarming zonder oorzaak van eiseres (zie De Page, III, nr. 40; Planiol en Ripert, VII, nr. 759 tot 761);

Dat de betaling van de 16.500 fr. door eiseres geenszins zonder oorzaak is gebeurd daar zij op grond van het verzekeringscontract en van de wet van 1 juli 1956 tot de betaling van deze som gehouden was en dat deze verplichting geenszins van een mogelijk verhaal tegen verweerder afhangt;

5. Overwegende dat de dader van het ongeval geen enkel recht tegen verweerder op enige vergoeding ingevolge het ongeval heeft en dat eiseres niet kan beweren deze rechten tegenover verweerder uit te oefenen ;

Overwegende dat eiseres geen enkele rechtsgrond kan aanwijzen die haar het recht zou geven om terugvordering te bekomen van de schadeloosstelling die zij aan de benadeelde derde persoon betaald heeft in uitvoering van haar eigen contractuele verplichtingen ten opzichte van haar verzekerde W. ;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gelet op artikelen 4, 37, 41 en 42 van de wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord te heer De Gratie, substituut-procureur des Konings, in zijn overeenkomstig advies, ter openbare terechtzitting gegeven ;

Rechtdoende op tegenspraak ;

Alle andere besluiten als ongegrond verwerpende ;

Verklaart de vordering ontvankelijk doch ongegrond ;

Wijst eiseres ervan af en veroordeelt ze tot de kosten ;

Begroot de kosten op 3.640 fr. voor eiseres en op 2.580 fr. voor verweerder.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

31 oktober 1968.

Voorzitter : M. Schepers.

Rechters : M.M. Michiels en Claessens.

Advocaten : Mrs. Franssen en De Bus loco Smets.

Verzekeringen. — Motorrijtuigen. — Verzwijging. — Aanduiding van andere personen die het rijtuig regelmatig besturen.

Een gehuwde vrouw, eigenares van een auto, heeft als verzekeringnemer in het daartoe bestemde vak van het verzekeringsvoorstel, haar naam ingevuld en de naam van haar man aangeduid ; in het vak betreffende « andere » personen die regelmatig het rijtuig besturen, heeft ze geschreven : « gewoonlijk eigenares ». Na een ongeval dat door de man is veroorzaakt vraagt de verzekeraar de nietigverklaring van de verzekering op grond dat in strijd met het voorstel de man de gewone bestuurder was, dat hij reeds tweemaal ontzet was uit het recht een rijtuig te besturen en dat de verzekering niet op dezelfde voorwaarden zou gesloten zijn indien hij als gewone bestuurder was opgegeven.

De vrouw heeft op generlij wijze verborgen gehouden wie haar man was. In de huidige samenleving is het vanzelfsprekend dat een auto van een der echtgenoten door de andere kan en mag bestuurd worden ; de verzekeraars gaan trouwens zelf van dit standpunt uit. Zonder bijzondere vermelding moest de verzekeraar hier verwachten dat de man ook de auto mocht gebruiken. Het begrip « regelmatige bestuurder » is dubbelzinnig en uitermate rekbaar, zodat het aanbod om te bewijzen dat de man de auto regelmatig bestuurde niet ter zake dienend is. De eis tot nietigverklaring wordt afgewezen.

N.V. De Vaderlandse t./ Dendas en Welkenhuysen.

Overwegende dat de eis ertoe strekt een regresvordering uit te oefenen als verplicht automobielverzekeraar tegen haar verzekerden en verweerders te horen veroordelen in terugbetaling van de vergoedingen, die eiseres in deze

hoedanigheid uitbetalde aan de slachtoffers van een verkeersongeval, veroorzaakt door tweede verweerder ;

Overwegende dat eiseres in de eerste plaats opwerpt dat het verzekeringsvoorstel ondertekend door eerste verweerster, echtgenote van tweede verweerder, onjuistheden inhoudt, die eiseres in dwaling gebracht hebben nopens de omvang van het risico, namelijk dat eerste verweerster, die als verzekeringsneemster optrad, verklaarde de persoon te zijn « die regelmatig het motorrijtuig stuurt » ; dat namelijk het verzekeringsvoorstel onder vakje nr. 3, dragende als titel « namen, leeftijden en beroepen van andere personen, die regelmatig het motorrijtuig sturen », invulde met de woorden « gewoonlijk eigenares » ;

Overwegende dat in dit formulier met de woorden « andere personen » bedoeld wordt andere dan deze vermeld in vak 1, de verzekeringsnemer, en dan vermeld in vak 2, de eigenaar (indien de onderschrijver geen eigenaar is van het voertuig of geen titularis van de regeringsplaat) ;

Overwegende dat eerste verweerster bij het vermelden van haar naam en voornaam in vak 1, niet alleen deze gevraagde elementen heeft opgegeven, doch zonder dat enig gegeven omtrent de burgerlijke stand door eiser in zijn voorstel formulier werd geveerd, er heeft bijgevoegd : « echtgenoot Welkenhuysen Jos » ;

Overwegende dat eiseres thans voorhoudt dat in strijd met het verzekernisvoorstel het de echtgenoot, tweede verweerder, is die de gewone bestuurder is ; dat deze reeds tweemaal ontzet werd uit het recht te sturen en dat tweede verweerder, die het kwetsieus ongeval veroorzaakte, niet zou verzekerd zijn geworden indien hij als gewone bestuurder ware opgegeven ;

Overwegende dat het duidelijk is dat aan de verzekeringsmaatschappij op generlei wijze werd verborgen gehouden dat tweede verweerder de echtgenoot is van de verzekeringsneemster, doch integendeel zelfs, zonder uitdrukkelijke vraag dit speciaal vermeld werd ; dat in de huidige samenleving het vanzelfsprekend is dat een autovoertuig, toebehorend aan een der echtgenoten, zonder onderscheid ook door de andere, mede-inwonende echtgenoot, kan en mag gebruikt worden ; dat men zelfs niet inziet hoe de echtgenote zulks aan haar man, of omgekeerd, normalerwijze zou kunnen verbieden, zonder een normale verstandhouding in het huisgezin in gevaar te brengen ;

Overwegende dat in de rechtspraak, met betrekking tot het verzekeren van een nieuw aangekocht autovoertuig bij een andere verzekeringsmaatschappij dan deze waarbij het vervangen autovoertuig werd verzekerd, met aankopen van het nieuwe voertuig op naam van/of door de vrouw, terwijl het vervangen voertuig op naam van de man stond, veelal beschouwd wordt als een middel om toe te laten de man en/of het gezin zijn auto te laten verzekeren bij een nieuwe maatschappij ; dat aldus op gebied van verzekeringen de verzekeringsmaatschappijen zelf aan de basis liggen van deze opvatting dat beide echtgenoten samen in de eerste plaats de feitelijke, werkelijke verzekeringsnemers zijn, zelfs als slechts een van beide formeel als dusdanig aangeduid is in het verzekeringsvoorstel of polis ;

Overwegende dat eiseres zich er normaal aan had dienen te verwachten, en dit in functie zelf van het « quod plerumque fit », het gezond verstand en het normale dagelijkse leven, dat de echtgenoot van verzekeringsneemster eveneens het voertuig mocht gebruiken zonder bijzondere vermelding ;

Overwegende dat het begrip « regelmatige bestuurder » dubbelzinnig is, uiterst rekbaar zodat gevoeglijkerwijze het aanbod van getuigenbewijs « dat tweede verweerder regelmatig het verzekerde voertuig bestuurde » niet dienend is ter zake ;

Overwegende dat in ondergeschikte orde, eiseres zich beroept op de omstandigheid dat de vier banden van de auto, op het ogenblik van het ongeval niet meer voldeden aan de bepalingen van de wegcode inzake een duidelijk

getekende loopstrook over hun ganse omtrek (art. 87-1 Wegcode) ten einde haar regresvordering te steunen;

Overwegende dat volgens een eensluidende rechtspraak zulke omstandigheden slechts een regresvordering van de verzekeraar toelaten, indien het blijkt dat deze omstandigheden de oorzaak van het ongeval zijn; dat echter in casu niet voldoende vaststaat dat het ongeval niet zou plaats gevonden hebben indien alle banden zich in uitstekende toestand zouden hebben bevonden; dat integendeel dit ongeval, waarin tweede verweerder slechts de helft van de verantwoordelijkheid te zijnen laste hoorde leggen, eerder schijnt te wijten te zijn aan het feit dat hij de voetgangers, die de weg overstaken, slechts op het laatste ogenblik bemerkte; dat in deze omstandigheden elk onoplettend autobestuurder dit ongeval in dezelfde omstandigheden doch met goede autobanden, zou veroorzaakt hebben;

Overwegende ten overvloede dat uit de voorgelegde stukken geenszins blijkt dat tweede verweerder strafrechtelijk veroordeeld werd voor overtreding inzake art. 87-1 Wegcode;

Overwegende dat de eis dan ook als ongegrond voorkomt;

Gezien art. 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen,

De Rechtbank, uitspraak doende op tegenspraak;
Wijst eiseres af en veroordeelt haar tot de kosten.

NOOT. — De verzekeraar heeft hoger beroep aangetekend.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 18 december 1969.

Voorzitter: M. Meersseman.

Referendaris: M. Vandekerckhove.

Advocaten: Mrs. De Greef en Van Tijghem.

Koop. — Duister of dubbelzinnig beding. — Uitleg.

De verkoper moet duidelijk verklaren waartoe hij zich verbindt; elk duister of dubbelzinnig beding wordt tegen de verkoper uitgelegd.

In een verkoopbevestiging, waarvan de termen luiden: « 50.000 lm juteweefsel T 170 - 220 cm breed, 3 t.h. vetgehalte, rollengte ongeveer 1.000 meter », is de vermelding T 170 duister en dubbelzinnig en moet opgevat worden in de betekenis die met de inhoud van het contract het best overeenstemt. Aangezien bij de verkoop van juteweefsel het voorwerp normaal en gewoonlijk aangeduid wordt met het gewicht, de breedte, het oliegehalte en de rollengte, heeft de koper terecht de 170 voor de aanduiding van het gewicht aangezien.

N.V. Firma Dam. De Saedeleir t./ N.V. Jonckvansteen.

Gezien de daging van 4 juni 1968, waarbij de N.V. Jonckvansteen jegens de N.V. De Saedeleir de betaling vordert van 269.373 fr. met de verwijsrente + de gerechtelijke rente en de ontbinding van het onuitgevoerd gedeelte der koop-verkoopovereenkomst ten laste van de N.V. De Saedeleir met 36.345 fr. schadevergoeding, de gerechtelijke rente en de kosten van het geding;

Gezien ons verstekvonnis van 26 december 1968 voor 46.708 fr. met de verwijsrente + de gerechtelijke rente en de gevorderde ontbinding met schadevergoeding en de kosten van het geding;

Gezien het exploit van verzet dd. 14 februari 1969;

Overwegende dat het verzet, tijdig aangetekend en behoorlijk gemotiveerd, ontvankelijk is, hetgeen overigens door de hoofdeiseres niet wordt betwist;

Dat de motieven van het verzet luiden: geen conforme levering, dus koopwaar ongeschikt voor het beoogde doel, grondslag tot ontbinding van de koop-verkoopovereenkomst ten laste van de hoofdeiseres;

Overwegende dat de hoofdeiseres dit verweer betwist;

Overwegende dat de kern van het geschil is: betekent T. 170 aangehaald in de koop-verkoopovereenkomst van 21 november 1967 170 gr./m² (dus gewicht) of betekent het een type van vezel (dus eigensoortig weefsel)?;

Overwegende, in rechte, dat het protest van opposante tijdig is vermits de hoofdeiseres deze kwestie nooit heeft ontkend maar enkel aangevoerd heeft dat het protest ongegrond is op basis van haar interpretatie;

Dat bovendien, onafhankelijk van het voorgaande, het bezwaar is ingediend geworden op 28 december 1967 na ontvangst van de factuur van 20 december 1967, weze binnen de 8 dagen na ontvangst van de koopwaar zoals art. 7 der algemene verkoopsvoorwaarden van de hoofdeiseres bepaalt;

Overwegende dat de verkoopsbevestiging uitgaande van Jonckvansteen het volgende vermeldt: « 50.000 lm. juteweefsel T 170 - 220 cm, breed, 3 % vetgehalte met jutezelfkant. Rollengte ongeveer 1.000 m. zo mogelijk ongeveer 1.500 meter. Prijs: 12,70 fr. per lm. »;

Overwegende dat art. 1602 B.W. bepaalt als verplichting van de verkoper: « De verkoper moet duidelijk verklaren waartoe hij zich verbindt; elk duister of dubbelzinnig beding wordt tegen de verkoper uitgelegd »;

Overwegende dat de voormelde T. 170 een duister en dubbelzinnig beding is;

Dat dergelijke termen moeten opgevat worden in de betekenis die met de inhoud van het contract het best overeenstemt;

Dat bij de verkoop van jute-weefsel het voorwerp normaal en gewoonlijk aangeduid wordt met het gewicht, de breedte, het oliegehalte en de rollengte, zodat de koper terecht, volgens hetgeen gewoonlijk gebeurt, de 170 heeft aangezien als het gewicht; dat bovendien de vermelding van 3 % vetgehalte in de orderbevestiging duidelijk wijst naar en op een aangegeven gewicht, hetwelk niet anders kan zijn dan 170;

Dat de T 170 behoort tot de verbintenis van de verkoper;

Dat dit duister en dubbelzinnig beding hier moet uitgelegd worden tegen de verkoper (Cass. 17 febr. 1944, Pas. 1944, I, 213; P.B., V°, Vente Commerciale, nr. 762 en volgende; Kluyskens « De Contracten », nr. 84);

Overwegende dat de door opposante gedane afhoudingen, op grond van het onvoldoende gewicht, hetwelk door twee deskundigen-analyses vaststaat, verantwoord zijn;

Dat de hoofdeiseres dienvolgens geen recht heeft op de door haar gevorderde saloprijs van het verstekvonnis;

Overwegende dat de hoofdeiseres-verkoper aldus wanprestatie heeft gepleegd en in haar wanprestatie geen grond kan vinden tot ontbinding van het onuitgevoerd gedeelte der koop-verkoopovereenkomst te haren voordele;

Dat het verzet dienvolgens gegrond is, behalve de kosten van de oorspronkelijke daging vermits opposante het door haar verschuldigde 222.665 fr. slechts heeft betaald na de dagvaarding;

Dat bovendien op het betaalde bedrag de verwijsrente loopt vanaf de aanmaning van 23 maart 1968;

Om deze redenen,

De rechtbank, alle andere besluiten afwijzend;

Ontvangt het verzet en verklaart het voor het grootste gedeelte gegrond;

Doet dienvolgens het bestreden vonnis teniet, behalve de kosten van de daging en de rolstelling + 5,5 % rente op 222.665 fr. vanaf 23 maart 1968 tot 5 juni 1968 ;

Legt de verdere kosten van het eerste geding en die van het verzet ten laste van de hooftdeiseres + 1.000 fr. rechtsplegingsvergoeding voor opposante die gelijk krijgt ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

VREDEGERECHT TE SINT-TRUIDEN

17 februari 1970.

Vrederechter : M. Roelandts.

Advocaten : Mrs. Aerts en De Bock.

Beroepsziekte. — Vaststelling van basisloon. — Art. 70, 2°, der wet van 24 december 1963.

Inzake schadeloosstelling wegens beroepsziekten dient als basisloon te gelden het loon dat aan de werkmán werd toegekend tijdens het jaar dat aan het begin van de arbeidsongeschiktheid vooraf ging en niet het loon dat hem werd toegekend tijdens het jaar dat vooraf ging aan de datum waarop de wet zijn ziekte als beroepsziekte erkende.

Wwe Waters-Velaers t./ Fonds voor Beroepsziekten.

Gelet op ons tussenvonnís dd. 23 april 1968, een deskundige aanstellend ;

Gelet op het deskundige verslag van Dr. J. Cosemans van Pellenberg, dd. 10 februari 1969, neergelegd ter griffie op 13 januari 1970 ;

Overwegende dat uit het deskundige verslag van Prof. Cosemans dd. 10 februari 1969 blijkt dat Waters Louis op 31 december 1963 meer dan 66 % en blijvend arbeidsongeschikt was, als gevolg van pneumoconiosis (-silicosis) ;

Overwegende dat inzake schadeloosstelling voor beroepsziekten het loon dat als grondslag dient voor de vaststelling van de herstelvergoedingen, het loon is dat aan de werkmán werd toegekend tijdens het jaar dat aan het begin van de arbeidsongeschiktheid voorafging, niet het loon dat hem werd toegekend tijdens het jaar dat voorafging aan de datum waarop de wet zijn ziekte als beroepsziekte erkende (Cas. 9-10-1969, R.W. 1969-70, kol. 808, nr. 17) ;

Overwegende dat aanlegger een gepensioneerd mijnwerker is, welke op 4 mei 1946 een einde stelde aan zijn beroep om zelfstandig fruithandelaar te worden ;

Dat belanghebbende reeds verscheidene malen onderzocht werd en uit het radiologisch beeld kon afgeleid worden dat het een sterk uitgesproken silicose-stadium B vertoont ; dat hem bij beslissing van 1 maart 1967 een blijvende invaliditeit van 150 % werd toegekend ;

Overwegende dat deze beslissing uitgesproken werd op basis van art. 70, 2, van de wet van 24 december 1963 ;

Overwegende dat aanlegster van oordeel was dat dit artikel niet mocht toegepast worden ; dat zij eveneens voorhield dat uit niets blijkt dat betrokkene op 31 december 1963 reeds een arbeidsongeschiktheid van 66 % of meer zou gekend hebben, hetgeen door het huidig deskundig verslag van Prof. Cosemans tegengesproken wordt ;

Overwegende dat heden de discussie o.m. loopt over de maandelijkse stortingen (± 320 fr.) welke betrokkene moet doen aan de mutualiteit, zijnde de bijdragen te betalen als vrij verzekerde ;

Overwegende dat aanlegster zou wensen dat verweerder deze mutualiteitsbijdragen eveneens ten zijnen laste zou nemen ;

Overwegende dat art. 70, 2, juist toegepast wordt omdat o.m. het F.B.Z. rekening moet houden met het beroep dat

de beroepsziekte veroorzaakt heeft en niet met de zelfstandige arbeid (fruithandelaar) welke hij naderhand verricht heeft ;

Overwegende dat verweerder, zoals de wet het verplicht, blijkbaar regelmatig vergoedingen uitkeert « gelijk aan dat van het invaliditeitspensioen dat hem krachtens de wetgeving betreffende het rustpensioen der mijnwerkers en met dezen gelijkgestelden zou verleend worden... ».

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, alle verdere of strijdige besluiten verwerpend en rechtdoende op tegenspraak ;

Gelet op de art. 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Herzien ons tussenvonnís dd. 23 april 1968 ;

Verklaren de vordering ontvankelijk doch ongegrond ;

Zeggen voor recht dat verweerder de invaliditeitsvergoeding uitgekeerd heeft op basis van art. 70, 2, van de wet van 24 december 1963, vermits na expertise duidelijk vaststaat dat aanlegger reeds op einde december 1963 aangetast was met een zware pneumoconiosis welke een werkonbekwaamheid van meer dan 66 % veroorzaakte ;

Veroordelen verweerder tot de kosten, de eis niet roekeloos en tergend zijnde — art. 50 in fine wet van 24 december 1963 — deze kosten begroot op 756 fr., vermeerderd met de kosten van deskundig verslag.

VREDEGERECHT TE ASSENEDE

19 februari 1970

Vrederechter : M. Doudelet.

Advocaten : Mrs. P. De Pauw en A. Rijckaert.

Onderhoudsgeld voor kinderen na echtscheiding. — Bevoegdheid van de vrederechter.

De Vrederechter heeft een algemene bevoegdheid inzake onderhoudsgeld. Art. 302 van het B.W. gewijzigd door de wet van 8 april 1965 en art. 303 B.W. wijken hiervan niet af.

De Vrederechter is dus bevoegd om te beslissen over een vraag tot onderhoudsgeld voor kinderen nadat deze door een vonnis van echtscheiding aan de moeder werden toevertrouwd.

Van Boxelaer t./De Pauw.

Overwegende dat de eis er in hoofddorde toe strekt verweerder te doen veroordelen om aan eiseres te betalen elke maand de som van 6.000 fr. ten titel van onderhoudsgeld voor de vier gemeenschappelijke kinderen ; eiseres toe te staan dit onderhoudsgeld rechtstreeks te ontvangen bij alle derden-schuldenaars en alle betalingsorganismen die aan verweerder uit welken hoofde ook gelden zouden verschuldigd zijn ;

Overwegende dat verweerder de bevoegdheid ratione materiae van de vrederechter betwist, omdat de eis het accessorium zou zijn van andere ten opzichte van de kinderen te treffen maatregelen, die tot de bevoegdheid behoren van een andere recht instantie ;

— dat hij echter niet aangeeft bij welke rechtbank thans kwesties zouden aanhangig zijn betreffende ten opzichte van de kinderen te treffen maatregelen ;

Overwegende dat de bij deze rechtbank aanhangige zaak op zichzelf staat en geen accessorium uitmaakt van andere thans aanhangige te berechten kwesties ;

— dat ze betrekking heeft op onderhoudsgeld ;

Overwegende dat niettegenstaande zijn formulering de door artikel 2 van de wet van 10 februari 1953 in artikel

3 van de Wet op de Bevoegdheid onder het II° ingevoegde tekst, aan de vrederechter een algemene bevoegdheid inzake onderhoudsgeld heeft willen toekennen ;

— dat in deze het opstel van het nog niet van toepassing zijnd artikel 591,7° van het Gerechtelijk Wetboek, beter deze bedoeling vertolkt ;

— dat de vrederechter een algemene bevoegdheid heeft inzake onderhoudsgeld ;

— dat artikel 302 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door de Wet van 8 april 1965 en artikel 303 van het Burgerlijk Wetboek hiervan niet afwijken ;

— dat de vrederechter in onderhavige zaak derhalve bevoegd is ;

Overwegende dat verweerder het in de huidige tijd flink betaalde beroep uitoefent van metselaar ;

— dat hij getuigschriften van zijn mutualiteit voorlegt waaruit blijkt dat hij nog steeds werknemer is en in ziekteverlof was van 13-1-1969 tot 29-3-1969, van 23-5-1969 tot 26-7-1969 en van 4-12-1969 af ;

Overwegende dat uit de door de Rijkswacht op 23 juni 1966 gedane vaststellingen blijkt dat verweerder in feite samenwoont met een vrouw, die een herberg uitbaat ;

Overwegende dat bij vonnis dd. 2.12.1967 van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent de echtscheiding werd toegestaan aan eiseres ten nadele van verweerder ;

— dat bewust vonnis aan verweerder en aan de Burgerlijke Stand werd betekend ;

— dat de uit het huwelijk gesproten kinderen Theofiel, Marina, Stefan, en Hilde, respectievelijk geboren op 19 februari 1957, 31 januari 1958, 22 mei 1960 en 25 juli 1965 aan eiseres werden toevertrouwd ;

— dat het vonnis geen beschikking inhoudt het door verweerder voor deze kinderen te betalen onderhoudsgeld betreffende ;

— dat destijds in kortgeding door de heer Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent op 12.10.1967 aan eiseres een door verweerder te betalen onderhoudsgeld werd toegekend van 6.000 frank per maand voor haar en de kinderen ;

— dat eiseres thans een onderhoudsgeld vordert van 6.000 frank voor de kinderen alleen ;

— dat eiseres het genot heeft van de kinderbijslagen ;

— dat in deze omstandigheden het door verweerder verschuldigde bedrag tot onderhoud van de kinderen mag bepaald worden op 4.000 frank per maand ;

Overwegende dat de wet geen aanpassing voorziet van het onderhoudsgeld volgens het mechanisme van aanpassing van de schommelingen van het indexcijfer ;

— dat de wet integendeel voorziet dat een onderhoudsgeld steeds kan worden herzien door een rechterlijke beslissing in functie van de financiële toestand van de partijen ;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter,

Rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg ;

Verklaren de eis ontvankelijk doch slechts gedeeltelijk gegrond ;

Veroordelen verweerder om aan eiseres te betalen de som van vierduizend frank per maand ten titel van onderhoudsgeld voor hun gemeenschappelijke kinderen ;

Staan eiseres toe dit onderhoudsgeld te ontvangen rechtstreeks bij alle derden-schuldenaars en alle betalingsorganismen die aan verweerder uit welken hoofde ook, gelden zouden verschuldigd zijn ;

Veroordelen verweerder tot de betaling van de twee/derden van de kosten van het geding en tot betaling aan eiseres van de som van driehonderd en drie en dertig frank ten titel van rechtsplegingsvergoeding ;

Verwerpen het meer gevorderde als ongegrond ;

Verklaren onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

WERKRECHTERSRAAD TE BRUSSEL

1e Kamer (bedienden). — 19 juni 1969.

Voorzitter : M. Ugeux.

Rechtskundig bijzitter : M. Cleeremans.

Advocaten : Mrs. J. Van den Heuvel en Jacqumain.

1. Bevoegdheid van de Werkrechtersraad *ratione loci*. —

2. Opzegvergoeding wegens onrechtmatige verbreking van bediendencontract en loon gedurende de eerste dertig dagen ziekte. — *Cumul.*

3. 13e maand. — Niet verschuldigd.

1. Artikel 44 van de wet van 9 juli 1926 op de Werkrechtersraden, dat betrekking heeft op de plaatselijke bevoegdheid, is niet van openbare orde.

2. De opzegvergoeding, wegens onrechtmatige verbreking van het kontrakt, en het recht op loon gedurende de eerste dertig dagen ziekte mogen gecumuleerd worden.

3. Een *pro rata* 13e maand is niet verschuldigd aan een bediende, aan wiens dienstbetrekking een einde werd gesteld in de loop van het jaar, wanneer niet bewezen wordt dat de werkgever de 13e maand betaalt aan personeelsleden die de onderneming hebben verlaten op het ogenblik van de betaling ervan.

Truyen t./ N.V. Upjohn.

Gelet op artikel 4 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Overwegende dat de vordering ertoe strekt de betaling te bekomen van de volgende sommen : 100.000 fr. bij wijze van schadevergoeding wegens kontraktbreuk (+ interesten), d.w.z. de tegenwaarde van zes maand loon, 14.540 fr., zijnde het loon voor de eerste maand ziekte, 9.972 fr., zijnde het bedrag van het betaald verlof op de prestatie van 1968, 7.270 fr., zijnde het bedrag prorata van de 13e maand op de prestaties in 1968 (al deze sommen te verhogen of te verminderen in de loop van het geding) ; dat de eis verder tot doel heeft te horen zeggen voor recht dat het werkgeverskontrakt van de groepsverzekering bij de « Royale Belge » eigendom is van eiseres ; dat de vordering ten slotte strekt tot de betaling van de gerechtelijke interesten en van de kosten ;

Overwegende dat eiseres bij haar besluiten de som van 100.000 fr. op 94.510 fr. terug brengt ;

Overwegende dat eiseres op 15 mei 1961 in dienst trad van verweerder in hoedanigheid van secretaresse ; dat zij zonder vooropzeg en zonder vergoeding afgedankt werd bij aangetekend schrijven van 3 juli 1968 ;

Dat eiseres voorhoudt dat de contractbreuk zonder zwaarwichtige redenen geschiedde ;

Overwegende dat verweerster de bevoegdheid *ratione loci* van deze rechtsmacht betwist ; dat zij staande houdt dat de door eiseres aangehaalde bevoegdheidsclausule in het contract opgenomen werd om reden dat haar zetel, toen eiseres in dienst trad, te Brussel gevestigd was ; dat dit thans niet meer het geval is ; dat zij thans te Puurs haar zetel heeft ; dat artikel 44 van de wet dd. 9 juli 1926 de openbare orde aanbelangt en derhalve ter zake toepasselijk is ;

Bevoegdheid :

Overwegende dat wetsbepalingen betrekkelijk op de plaatselijke bevoegdheid hoegenaamd de openbare orde niet aanbelangen ; dat ze in het belang van de verweerder gecreëerd werden ; dat ze aldus een gunst uitmaken waaraan bijgevolg mag worden verzaakt, hetzij bij een overeenkomst, hetzij bij het niet opwerpen van het middel

ter gelegenheid van het instellen van een gerechtelijk geding (zie Werkr. Brussel, 31 juli 1929 en Werkr. beroep Brussel, 29-1-1930, L.O. 1930, 78; zie *Novelles, Droit social*, II, V°, *Les juridictions du travail*, nr. 221; Werkr. Antwerpen, 21 febr. 1938, Jur. Ond. 67; zie R. Geysen, 1949-1955, nr. 297);

Overwegende dat het aangevoerde middel bijgevolg niet afdoende is;

Ten gronde:

Overwegende dat verweerster de gewichtigheid van een door eiseres gepleegde fout inroept;

Overwegende dat eiseres bij brief van 3-7-1968 afgedankt werd om de volgende redenen: «het binnengeleverd attest vermeldt dat het verboden is de woning te verlaten, niet-tegenstaande onze kontrollerende geneesheer slechts de werkvrouw thuis vond en u, volgens dezer verklaring, zoudt gaan werken zijn; daarenboven bent u maandagavond, 1 juli rond 20.30 u., in de firma geweest zagezegd om er dringende zaken te halen, wat in het verslag van de nachtwaker vermeld staat; eveneens refereren wij naar art. 18 van ons arbeidsreglement»;

Overwegende dat verweerster thans ten onrechte in haar besluiten de afwezigheid van eiseres op 28 juni inroept; dat deze reden niet vermeld staat in de brief dd. 3 juli 1968; dat ze dus niet mag weerhouden worden;

Overwegende dat zoals eiseres het terecht laat opmerken, de ziekte hoegenaamd niet fictief was vermits eiseres een paar dagen later reeds een hoogdringende heelkundige bewerking moest ondergaan met werkombekwaamheid tot op 1 september 1968;

Overwegende dat het arbeidsreglement terzake niet toepasselijk is; dat artikel 8 voorziet dat slechts een ziekte-certificaat nodig is als de werkombekwaamheid meer dan een dag duurt zodat voor de afwezigheid van 28 juni 1968 zelfs geen getuigenschrift nodig was; dat vanaf 1 juli 1968 (maandag) een attest ingeleverd werd (Dr. Rubens);

Dat evenmin art. 18 van het arbeidsreglement toepasselijk is; dat terzake geen sprake kan zijn van een omstandigheid die alle verdere relaties tussen partijen onmogelijk maakt;

Overwegende dat het feit dat eiseres niet thuis was toen de kontrollerende geneesheer haar een bezoek kwam brengen terzake niet afdoende is; dat het bewezen is dat eiseres op die dag in de Sint-Camilluskliniek opgenomen was; dat de verklaring door eiseres gegeven van het feit dat zij op 1 juli rond 20.30 u. zich liet voeren naar de burelen van verweerster mag aangenomen worden;

Overwegende dat gezien dit alles redelijkerwijze geen fout kan weerhouden worden in hoofde van aanlegster;

Overwegende dat eiseres bijgevolg aanspraak kan maken op een vergoeding wegens contractbreuk; dat overeenkomstig het tussen partijen gesloten contract, de vergoeding waarop eiseres recht heeft gelijk staat met 6 maand wedde (artikel 7);

Overwegende dat eiseres ten onrechte de gratificatie (dertiende maand) beschouwt als deel uitmakend van het loon (zie in deze zin Cass 16 nov. 1963, Pas. 1964, I, 279; zie Leger en Crockaert, nr. 258); dat aldus als maandwedde de som van 14.500 fr. dient in rekening gebracht; dat de vergoeding wegens contractbreuk derhalve 87.240 fr. beloopt;

Overwegende dat het gevorderd «betaald verlof» door verweerster gestort werd; dat de eis wat dit punt betreft zonder voorwerp is geworden;

Overwegende dat eiseres, bij haar besluiten, het betaald verlof, waarop zij beweert nog recht te hebben in 1968, vordert; dat deze aanvraag onontvankelijk is; dat ze de procedure van verzoening niet heeft ondergaan;

Overwegende dat aanlegster recht heeft op loon gedurende de eerste 30 dagen ziekte en bovendien op een opzeg-

vergoeding; dat de ziekte het contract schorst en de opzeg slechts na het einde van de ziekte aanvang kan nemen;

Overwegende dat verweerster de prorata gratificatie niet verschuldigd is; dat niet bewezen wordt dat door verweerster de dertiende maand betaald wordt aan personeelsleden die het huis hebben verlaten op het ogenblik van de betaling ervan;

Overwegende dat verweerster akkoord gaat en het werkgeverscontract (A contract) door haar in het voordeel van het personeel afgesloten met de «Royale Belge» betrekkelijk op een buiten wettelijke rustpensioen eigendom is van eiseres indien de door haar ingeroepen redenen door de Raad niet als zwaarwichtige redenen worden aangenomen;

Overwegende dat het eigendomsrecht slechts draagt op de buitenwettelijke rustpensioen en niet op vroegtijdig overlijden en ongevallen en ziekte;

*Om deze redenen,
De Raad,*

Alle andere besluiten van de hand wijzende, verklaart zich bevoegd *ratione loci*;

Veroordeelt verweerster om aan eiseres te betalen de som van 87.200 fr., te verhogen met de vergoedende interesten vanaf 3 juli 1968, en van 14.514 fr.;

Verklaart zonder voorwerp het hoofd van de vordering dragende op een som van 9.972 fr.;

Zegt voor recht dat het werkgeverscontract van de groepsverzekering bij de N.V. Royale Belge, eigendom is van eiseres in zover dit contract betrekkelijk is op een buitenwettelijk rustpensioen;

Verklaart onontvankelijk het gedeelte van de eis strekkende tot de betaling van verlofgeld voor 1968 (1 januari tot 1 juli);

Wijst eiseres af van het overige van haar vordering; Veroordeelt verweerster tot de gerechtelijke interesten en tot de kosten heden geraamd op 713 fr.;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling tot de som van 2.500 fr. en mits borgstelling voor het overige.

NOOT. — Dit vonnis werd volledig bevestigd door arrest van 19 december 1969 van de Werkrechtersraad van beroep te Brussel.

BOEKBESPREKING

L. Remouchamps, Octrooien. — Algemene Practische Rechtsverzameling. — Brussel, F. Larquier, 1970, 331 blz.

In de Algemene Practische Rechtsverzameling is een nieuw, zeer belangrijk werk verschenen van de hand van Prof. L. Remouchamps, der Vrije Universiteit te Brussel, over de octrooien. Het is een stof waarover we in onze Vlaamse rechtsliteratuur slechts enkele sporadische artikelen konden aanwijzen, doch waarover we geen systematische studie bezaten. Wij begroeten dan ook met veel genoegen de publicatie van dit werk, dat een ernstige leemte komt aanvullen, maar dat ook op zichzelf een voortreffelijk werk is, van hoge wetenschappelijke waarde.

De term octrooi was tot voor enkele jaren minder gebruikelijk in ons land, waar men gewoonlijk gewag maakte van brevetten. In Nederland is octrooi de enige algemeen gebruikte term en zeer terecht wijst de auteur erop dat wij ons bij dit Nederlands gebruik dienen aan te passen.

Laten wij onmiddellijk onderstrepen dat het hier besproken werk getuigenis aflegt van een uitgebreide eruditie en dat het tegelijkertijd blijkt geeft van een systematiek die het uiterst bevattelijk maakt. Naast de wetgeving op

nationaal en internationaal gebied, worden in dit boek alle belangrijke jurisprudentiële beslissingen gecompartmentariseerd, worden er allerhande studiën over het behandelde onderwerp besproken en zet de auteur, betreffende alle betwiste vraagpunten, op klare wijze zijn eigen mening uiteen, die zonder twijfel heel wat zal bijdragen tot de oplossing van deze gecontesteerde problemen.

In een interessant historisch overzicht schetst schrijver hoe, na de periode waarin enkel octrooien verleend werden onder de vorm van privileges van de vorst, men in de wetgeving der Franse omwenteling de eerste bescherming vindt van de uitvindingseigendom. Tijdens de periode van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden was er de wet van 25 januari 1817 op de octrooien, die nog erg onvolmaakt was. De auteur komt dan tot de studie van de beweegredenen die bepalend zijn voor de wetgever inzake octrooien. Deze worden zowel toegestaan omwille van het nut voor de gemeenschap als tot bescherming van de band tussen de uitvinder en zijn geesteschepping. De wetgeving die in ons land toepasselijk is berust zowel op de teksten uitgevaardigd door onze wetgever zelf als op de normen van internationale oorsprong die voorkomen in de tussenstaatse overeenkomsten die betreffende het octrooirecht gesloten werden en die door onze nationale wetgeving werden aangevaard.

Een eerste gebied dat diende ontgonnen te worden is datgene waarop de octrooiwetgeving van toepassing is. Hierbij worden de vragen onderzocht betreffende de vorming, veredeling en schepping van land- en tuinbouwprodukten, en de veel omstrede betwisting betreffende geneeskundige produkten, methoden en instrumenten.

Waar dan de eigenlijke studie van het octrooi aangevat wordt, bespreekt prof. Remouchamps achtereenvolgens de rechtsvoorwaarden tot verkrijging van het octrooi, nl. de procedure tot het bekomen ervan, met de aanvraag, het bestuurlijk onderzoek, het verlenen en de publicatie. Vooral belangrijk is het hoofdstuk gewijd aan de grondvoorwaarden die vereist zijn om het octrooi te kunnen verkrijgen. Hier wordt het delicate probleem bestudeerd betreffende het begrip van de uitvinding en dit van de nieuwigheid ervan. Na aanhaling van het vergelijkend recht en na kritiek op de Belgische jurisprudentie op dit stuk, komt de auteur tot het besluit dat men in het Belgisch recht de uitvinding als rechtsbegrip mag bepalen als « de oplossing van een probleem, verzonnen of ontworpen door de menselijke geest, en vastgelegd in materiële vorm waardoor het op zekere en herhaalbare wijze mogelijk is in te werken op de natuur, zodat een uitkomst bereikt wordt, die tegenover de bestaande industriële techniek, door wijziging, of afwijking, een wezenlijk verschil vertoont. » Een vrij ingewikkelde, doch volledig verantwoorde bepaling.

De volgende hoofdstukken van het boek zijn gewijd aan de rechtsgevolgen van het octrooi en de rechtsbescherming ervan. In dit laatste hoofdstuk wordt uitvoerig gehandeld over de uitvindingen in dienstbetrekking, een probleem dat in de laatste jaren in rechtsleer en rechtspraak bijzonder de aandacht heeft gaande gemaakt. Daarna wordt dan heel het mechanisme beschreven van de vorderingen tegen namaking, die aanhangig kunnen gemaakt worden met de procedure van beschrijvend beslag en de behandeling ten gronde.

Het einde van het octrooi wordt bepaald door het verstrijken van zijn wettelijke termijn, ofwel door zijn verval wegens wanbetaling van de taksen of door intrekking bij koninklijk besluit wegens niet-uitbating.

Schrijver behandelt ook in dit hoofdstuk de nietigheid van het octrooi, zijn oorzaken, de vordering tot nietigverklaring en de gevolgen ervan.

Betwistingen betreffende octrooien behoren naar gelang het geval tot de bevoegdheid van de bestuurlijke of van de rechterlijke macht. De regering kan bij koninklijk be-

sluit het verval van een octrooi vaststellen en beoordeelt de aangeklaagde gevallen van niet-tijdige of van niet-blijvende uitbating. Wanneer de zaak aan de rechtbank dient onderworpen te worden, behoort het octrooiwezen essentieel tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank. Onder de titel « Rechtspleging » gaat Prof. Remouchamps de verschillende proceduren na die kunnen ingesteld worden, nl. de vordering tot indeplaatsstelling, de vordering tot nietigverklaring en de vordering wegens namaking.

In het laatste hoofdstuk van het boek wordt de aandacht gevestigd op de verschillende internationale verdragen die gesloten werden betreffende het octrooirecht, waarvan de uiteenzetting voorafgegaan wordt door belangrijke beschouwingen over de verhouding tussen de internationale verdragen en de nationale wetgeving in ons land.

In het begin van het werk vinden we een zeer uitgebreide bibliografie waarin met grote volledigheid haast alle werken vermeld worden die in vele landen aan dit onderwerp gewijd werden.

Het werk van Prof. Remouchamps is een betrouwbare wegwijzer voor de praktijk, maar tevens een wetenschappelijk werk van betekenis dat we gelukkig zijn thans te bezitten in onze Vlaamse rechtsliteratuur en dat een belangrijke aanwinst vormt voor de Algemene Practische Rechtsverzameling.

René Victor.

BALIELEVEN

Internationale Unie der Advocaten

Het Bureau van de Internationale Unie der Advocaten heeft een vergadering gehouden te Lisbonne, onder voorzitterschap van stoffhouder Claude Lussan.

Tijdens deze vergadering werd er beslist stages te organiseren die aan de advocaten zouden toelaten de praktijk, de wetgeving en de technische terminologie van andere landen beter te kennen. Deze stages blijken meer en meer wenselijk ten gevolge van de internationalisatie van het zakenleven en van de juridische problemen.

De Internationale Unie der Advocaten heeft beslist tussen te komen bij de vreemde regeringen teneinde subsidies te bekomen om dergelijke stages te vergemakkelijken. Zij zal zich verder bezighouden met het plaatsen van de stagiairs in de landen van hun keuze.

De Internationale Unie der Advocaten werd aanvaard als niet-gouvernementeel organisme, ten consultatieve titel, door de Raad van Europa. Haar Voorzitter die deel heeft genomen aan een gedeelte van de laatste bijeenkomst, heeft het Bureau op de hoogte gesteld van de jongste conventies die gestemd werden door de Raad van Europa, nl. deze betreffende de kennis van het vreemde recht en de arbitrage. De Internationale Unie zal, na de vereiste studiën, stelling nemen ten opzichte van deze twee conventies.

Eindelijk heeft de commissie « Recht en techniek », die voorgezeten werd door de heer Hans Peter Schmid, advocaat te Basel, en waarvan Mr. Tommaso Bucciarelli uit Rome de directeur is, meer bijzonder haar aandacht gewijd aan de verdediging van de mens tegen de gevaren die hem fysisch bedreigen en de bescherming van de menselijke persoonlijkheid, vraagstukken die bijzonder actueel zijn.

Het aanstaande Congres van de Internationale Unie der Advocaten zal plaats hebben te Parijs tussen 26 en 30 juli 1971. De werkvergaderingen zijn speciaal vastgesteld op 26, 27 en 29 juli. Een uitstap naar Reims of naar Bordeaux wordt in uitzicht gesteld op 28 juli en de sluitingsvergadering zal plaats hebben op 30 juli.

Een gelijktijdige vertaling wordt georganiseerd.

De werkhemas zijn de volgende:

1° de uitoefening van het beroep van advocaat in de vreemde, met als algemeen verslaggever Mr. Peter Kisler uit Wenen (Oostenrijk).

2° De internationale handelskoop (2e afdeling en details). De algemene verslaggevers zijn Mrs. Van der Feltz en H.J. Sluijter uit Amsterdam (Nederland).

3° De juridische en sociale problemen van de grote onroerende complexen, waarvan de algemene verslaggever is Mr. Albert Zurfluh, uit Parijs (Frankrijk).

* * *

De Internationale Unie der Advocaten maakt bekend dat de nationale verslagen die opgesteld werden ter gelegenheid van elk der werkhemas der congressen te Bonn (1964), te Arnhem (1965), te Wenen (1967), en te Londen (1969), thans ter beschikking zijn van al de corresponderende leden mits enkel de betaling van de kosten van kopij en verzending. Teneinde deze verslagen te bekomen is het voldoende zich te wenden tot Mr. Albert Zurfluh, rue de Galliera, 4, 75, Parijs 16e. Om corresponderend lid te worden dient men zich te wenden tot Mr. Fr. Eickhoff, Tervurenlaan 317, 1150 Brussel. De jaarlijkse bijdrage van de corresponderende leden is thans vastgesteld op 500 Belgische frank.

MEDEDELINGEN

Credoc v.z.w.

Het recht in de computer brengen, dat is het doel van de v.z.w. Credoc, opgericht door de Belgische advocaten en notarissen.

De activiteit van Credoc in 1969 werd in herinnering gebracht tijdens de Algemene Vergadering van maart.

De documentatie die zich in de computer bevindt is sedert 1 september 1969 ter beschikking van de advocaten, notarissen en magistraten.

Deze datum werd voorafgegaan door een intense activiteit gewijd aan de uitwerking van de opzoekingsprogramma's, aan de uitbreiding van het woordenboek en aan de alimentatie van de machine.

Sedert 1 januari 1968 wordt alle documentatie die in zowat 30 Belgische juridische tijdschriften verschijnt, systematisch ontleed en in de machine gebracht. Sommige werken van rechtsleer, onuitgegeven rechtspraak en nieuwe rechtsleer werden insgelijks in de computer gebracht.

In 1969 werden meer dan 10.000 documenten ontleed, gecodeerd, op ponskaarten gebracht en in de computer geladen.

De begroting van Credoc voor 1969, voor een totaal bedrag van 5.590.000 fr., werd gefinancierd voor 2/3 door de balies en de Federatie van Notarissen en voor 1/3 door een subsidie van het Ministerie van Justitie.

Indien veel landen zich actief beginnen te interesseren voor de juridische informatieverwerking, is Credoc voor het ogenblik het enige in werking zijnde centrum in Europa.

Binnen een paar maanden zal er een dienst worden opgericht voor automatische en selectieve verspreiding van de informatie. Elk jurist zal de materies kunnen aanduiden in dewelke hij belang stelt en elke maand zal hem de lijst worden toegezonden van al de documenten die de laatste maand in de machine werden gebracht en die deze materies betreffen.

Daar Credoc alles wat in de voornaamste Belgische juridische tijdschriften verschijnt in de machine brengt, samen met onuitgegeven jurisprudentie, zal deze dienst wellicht voor de juristen een kostbare hulp betekenen.

Einde 1970 zal Credoc voor haar uitsluitend gebruik een computer in huur nemen. Vanaf dat ogenblik zullen de vragen, die tot nog toe eens per week worden behandeld, elke dag kunnen behandeld worden. Dit zal de termijn van antwoord op de gestelde vragen aanzienlijk inkorten.

Een nieuwe Raad van Beheer werd samengesteld:

Voorzitter: de heer Alfred Genin, notaris te Doornik.

Vice-Voorzitter: de heer Geert Baert, advocaat te Gent.

Secretaris-Generaal: de heer Jacques Snyers, notaris te Kortesseem.

Algemeen Schatbewaarder: de heer Jean-Pierre Schuermans, advocaat te Brussel.

Beheerders: de heer André Chevalier, oud-Stafhouder te Doornik; de heer Charles Dael, notaris te Ledeberg; de heer William De Becker, advocaat te Brugge; de heer Hervé de Borman, notaris te Ougrée; de heer Luc Dehouck, notaris te Zandvoorde; de heer Jacques de Suray, advocaat te Brussel; de heer Alfred Franssen, advocaat te Tongeren; de heer Edouard Houtart, advocaat te Brussel; de heer Fernand Landrain, advocaat te Luik; de heer Luc Schuermans, advocaat te Turnhout; de heer Charles Sluyts, notaris te Antwerpen; de heer A. Snyers d'Attenhoven, notaris te Brussel; de heer Guy van der Beek, notaris te Brussel; de heer André Wallemacq, notaris te Brussel.

Tijdens de Algemene Vergadering werden de uitmuntende diensten in herinnering gebracht, die haar eerste twee voorzitters, de heer Stafhouder Maurice Cornil en Meester Arnould Bayart, advocaat bij het Hof van Cassatie, aan Credoc hebben bewezen.

De nieuwe Voorzitter heeft tevens zijn diepe erkentelijkheid betuigd aan de uittredende beheerders: de heren Basyn, Bayart, Bernard, De Vroe, Franck, Gahylle, Henry en Raucent.

Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent.

Galabal - Floraliën.

De Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent heeft de eer Uedele en uw geachte familie uit te nodigen op het Galabal van de Floraliën, dat zij inricht met medewerking van De Orde van Den Prince, De Marnixkring, Het Verbond der Vlaamse Academici en het Vlaams Economisch Verbond - Gent., op zondag 3 mei 1970, te 21 uur, in het Paleis van de Floraliën, Citadelpark, te Gent.

Orkesten: The Skyliners, met als gastvedette Kalinka; Combo Rey Jacky and His Lords.

— Deuren open 20.30 u.; eerste dans 21 u.; officiële opening 22 u.

— Avondkledij.

— Koud buffet.

— Parkeergelegenheid vanaf 20 u. binnen de omheining op vertoon van een uitnodiging, te bekomen aan onderstaand adres.

— Bezoek aan de Floraliën, voorbehouden aan de genodigden, vanaf 22 u.

— Deelneming in de onkosten: 400 fr. (reservatie inbegrepen).

— Inschrijven vóór 26 april 1970, a.u.b.

— Storten op prk. nr. 7175.95 van de heer Johan De Budt, advocaat, Keizer Leopoldstraat 3, Gent, tel. (09) 25.33.50, met vermelding: « Galabal van de Floraliën ».

— De toegangskaarten worden over de post toegestuurd.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, jg. 1970 - nr. 15.

Bloembergen A.R., Levensonderhoud in het nieuwe Boek A.B.W. (I). — Schoffer H.E., Nieuw rechtsregime met betrekking tot verontreiniging. — van Boven Th. C., Internationaal Instituut voor de Rechten van de Mens te Straatsburg. — Czapski G., Belangrijke wijzigingen in het Duitse recht betreffende oneerlijke concurrentie. — Hoekema, Wie de wet niet gehoorzaamt, handelt tegennatuurlijk (met naschrift Mr. Langemeijer G.E.).

nr. 16.

Bockwinkel A., Indiening per post van het bezwaarschrift van art. 27 lid 5 Wegenverkeerswet. — Bloembergen A.R., Levensonderhoud in het nieuwe Boek 1 B.W. (II, slot). — Feldbrugge F. J. M., Delegatie of abdicatie? — Wisselink D. B. A., Nogmaals: de Ruilverkavelingswet en de beroepsmogelijkheden. — Alblas J. N., Nogmaals: de Ruilverkavelingswet en de beroepsmogelijkheden. — Baron van Haersolte R. A. V., Bloedmonsterneming en strafwet.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jg. 1970 - nr. 5081.

Knottenbelt J., Transplantatie en toestemming (I).

nr. 5082.

Knottenbelt J., Transplantatie en toestemming (II, slot). — van Slooten J., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Beslissingen inzake vermogensbelasting (B.N.B. 1967, 1968 en 1969).

Journal des Tribunaux, jg. 1970 - nr. 4697.

Braun A., La Convention et la loi uniforme Benelux en matière de marques et produits.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, jg. 1970 - nr. 21.335 à 21.345.

Enregistrement. — Notaire. — Preuve. — Testament. — Legs. — Convention.

Res Publica, jg. 1970 - nr. 1.

Moulin L., L'Assemblée, autorité souveraine dans l'Ordre des Chartreux.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs), jg. 1970 - nr. 13.

Burst J.J., La nullité des ventes à crédit pour dépassement du crédit autorisé.

Der Staat, jg. 1970 - nr. 1.

Ryffel H., Soziale Sicherheit in der modernen Gesellschaft. Strukturen und Massstäbe. — Berg W., Zur Übertragung von Aufgaben des Bundestages auf Ausschüsse. — Bogs H., Probleme des Geistlichenprivilegs im Wehrrecht.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"